

Konkurences padome

GADA PĀRSKATS 2024

SATURA RĀDĪTĀJS

- 3** Priekšsēdētāja p.i. uzruna
- 5** Iestādes pase
- 6** Konkurences padomes komanda
- 7** 2024. gads skaitļos
- 8** Pieņemtie lēmumi par saņemtajiem iesniegumiem
- 9** Aizliegtas vienošanās
- 10** Sektorālie konkurences ierobežojumi
- 11** Uzņēmumu apvienošanās
- 12** Negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzība
- 13** Publisku personu darbības ietekme uz konkurenci
- 14** Tirgu uzraudzība
- 16** Tiesvedības par Konkurences padomes lēmumiem
- 17** Komunikācija un sadarbība
- 21** Konkurences padomes pārvaldība
- 22** Konkurences padomei piešķirtais finansējums un tā izlietojums
- 23** Uzlabojumi iestādes pārvaldībā
- 24** Konkurences padomes prioritārie uzdevumi 2025. gadā
- 27** Iesniegumu apkopojumus, par kuriem pieņemts KP Padomes lēmums

PRIEKŠSĒDĒTĀJA P.I. UZRUNA

Atskatoties uz 2024. gadu un raugoties 2025. gada plānoto darbu virzienā, ir redzama vīzija par godīgas konkurences vidi Latvijā, kurā Konkurences padomei ir būtiska loma ne vien konkurences tiesību pārkāpumu izmeklēšanā, kas ir iestādes pamatuzdevums, bet arī iestādes spējā būt pirmajiem, kuri sniedz izvērtējumu par konkurētspēju būtiskās tautsaimniecības nozarēs.

Būt proaktīviem un atvērtiem uz kopīgu sadarbību ar citām institūcijām un sadarbības partneriem, lai kopā sasniegtu vislabāko rezultātu, vienlaicīgi domājot par iestādes kapacitātes stiprināšanu – domāju, ka tā varam iezīmēt 2025. gada Konkurences padomes darba ritmu.

Ja atskatāmies uz pērn, 2024. gadā, paveikto, tad pirmais, kas atmiņā paliks, ir aktuālais jautājums par negodīgu tirdzniecības praksi un tās izskaušanu “Cik daudz ir iespējams panākt Konkurences padomei kopā ar sadarbības partneriem, lai veicinātu Latvijas iedzīvotāju labklājību,

mazinot strauji augušās pārtikas cenas?”. Īstenotās tirgus uzraudzības pārtikas un lauksaimniecības preču piegādes ķēdē atspoguļoja to, ka šobrīd būtiskākā problēma ir nevienlīdzīgā mazumtirgotāju attieksme pret pārtikas piegādātājiem un ražotājiem. Tāpēc, lai to risinātu, kopā ar Ekonomikas ministriju (turpmāk – EM) straujiem soļiem tiek virzītas izmaiņas Negodīgas tirdzniecības prakses novēršanas likumā, lai pastiprinātāk vērstu uzmanību uz vienlīdzību visā pārtikas piegādes ķēdē. Taču pārmaiņas tik lielā nozarē kā pārtikas nozare nav iespējamas bez visu pušu iesaistes un sadarbības.

2024. gadā vairākkārt tika grozīts Konkurences likums, paplašinot iestādes funkcijas. Gada sākumā iestādei tika piešķirtas papildu funkcijas – sadarbībā ar Eiropas Komisiju pārraudzīt Digitālo tirgus akta izpildi un Ārvalstu subsīdijas regulas uzraudzību, sniedzot atbalstu Eiropas Komisijai regulas piemērošanā Latvijas teritorijā. Savukārt gada izskaņā iestāde ieguva jaunu funkciju – sniegt metodisko atbalstu publiskajiem pasūtītājiem konkurences pārkāpuma rezultātā radīto zaudējumu apzināšanā, novērtēšanā un aprēķināšanā. Lai publiskie pasūtītāji aktīvi izmantotu tiem sniegtās iespējas atgūt zaudētos līdzekļus, 2025. gadā pastiprināti izglītosis publiskos pasūtītājus par zaudējumu atgūšanas jautājumiem.

Sabiedriskās domas pētījums, kas tika īstenots 2024. gadā, nemainīgi norādīja, ka katrs desmitais uzņēmējs būtu gatavs aizliedzt vienoties par cenu, tirgu, iepirkumu, ja zinātu, ka gūs finansiālu labumu no šāda darījuma. Nemelošu, sakot, ka šāda statistika nav iepriecinoša, jo, neraugoties uz iestādes centieniem un plašajām tirgus dalībnieku izglītošanas aktivitātēm, pērn, izglītojot vairāk nekā 2 300 tirgus dalībnieku, secināms, ka ir uzņēmēji, kas vēl arvien domā primāri par savām īstermiņa peļņas interesēm, nedomājot par Latvijas sabiedrību kopumā. Tas norāda uz joprojām nepietiekamo konkurences kultūru, līdz ar to arī šajā jautājumā Konkurences padomei ir skaidrs virziens, kurā darboties.

Tāpat Konkurences padome kopīgi ar Ekonomikas ministriju 2024. gadā sagatavoja un publiskajai apspriedei virzīja grozījumus Konkurences likuma pilnveidošanai, kas saistīti ar amatpersonu atbildību par konkurences tiesību pārkāpumiem jeb aizliegtu vienošanos pārkāpumiem. Regulējuma mērķis ir ieviest atbildību par smagāko konkurences tiesību pārkāpumu īstenošanu ne tikai juridiskajām personām, bet arī tirgus dalībnieku amatpersonām. Vai šādas regulējuma izmaiņas mazinās amatpersonu motivāciju piedalīties aizliegtā vienošanā? Iespējams. Un, iespējams, tieši šādas regulējuma izmaiņas vēl vairāk motivēs amatpersonas sadarboties leciecības programmā, ziņojot mums par paveiktu pārkāpumu un palīdzot to atklāt un novērst, tādējādi saņemot pilnu imunitāti vai ievērojamu naudas samazinājumu.

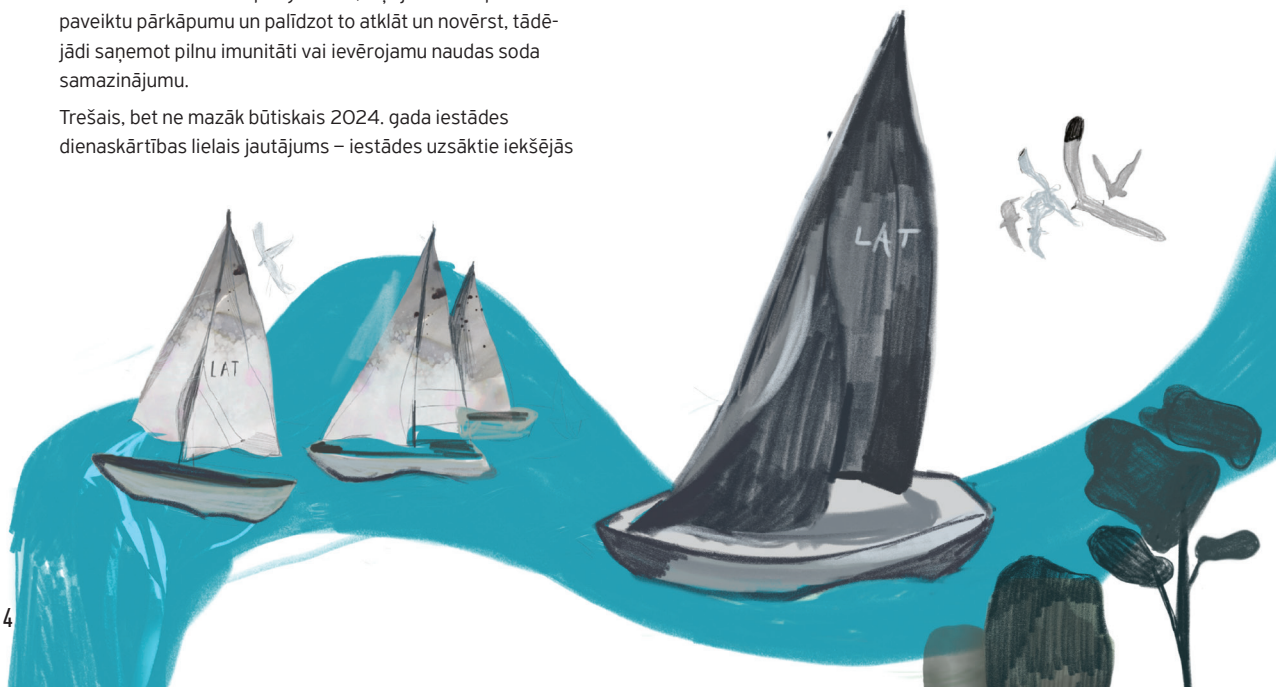
Trešais, bet ne mazāk būtiskais 2024. gada iestādes dienaskārtības lielais jautājums – iestādes uzsāktie iekšējie

kapacitātes uzlabojumi. Konkurences padome šobrīd ir lielu pārmaiņu priekšā – manuālais ikdienas darbs, kas saistīts ar izmeklēšanas un tirgu izvērtēšanas procesiem, tiek transformēts tehnoloģiski automatizētos procesos, tādējādi optimizējot iestādes profesionālu resursus. Automatizēts karteļa skrīninga rīks, e-lietas ieviešana, apjomīgs informācijas pieprasījuma un analīzes rīks, kā arī apvienotās ziņojuma iesniegšanas digitālais rīks – Konkurences padome sper soļus, lai attīstītu šos risinājumus pēc iespējas ātrāk, lai būtu pirmie starp Baltijas konkurenci uzraugošajām iestādēm procesu automatizācijas attīstībā.

Mums ir vajadzīga jūsu līdzdalība un atbalsts. Ziņojiet par pārkāpumiem, ja tos redzat. Vērsiet uzmanību uz likumiem vai noteikumiem, kas neļauj vienlīdzīgi un godīgi konkurēt, jo tikai kopīgiem spēkiem tirgus pilnības varēsim novērst ātrāk un mērķtiecīgāk. ■

IEVA ŠMITE

Konkurences padomes priekšsēdētāja p.i.

IESTĀDES PASE

Godīgas konkurences apstākļos veidojas efektīvi strādājoši uzņēmumi, kas ir motivēti piedāvāt augstu pakalpojumu un preču izvēli un kvalitāti, inovācijas, konkurētspējīgas cenas un citus ieguvumus, lai uzvarētu cīņā par patērētāju izvēli.

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas darbojas saskaņā ar Konkurences likumu un citiem normatīvajiem aktiem. KP izveido Ministru kabinets, un tās institucionālā pārraudzība tiek īstenota ar ekonomikas ministra starpniecību.

KP uzdevumi un tiesības ir noteiktas Konkurences likumā, Reklāmas likumā, Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumā, kā arī Eiropas Savienības un citos normatīvajos aktos.

Konkurences padomes pamatvērtības ir **tiesiskums, profesionalitāte, neatkarība, attīstība un atklātība.**

Mērķis

Nodrošināt iespēju katram tirgus dalībniekam veikt ekonomisko darbību brīvas un godīgas konkurences apstākļos, veicinot konkurences attīstību visās tautsaimniecības jomās sabiedrības interesēs.

Vīzija

KP ir efektīva un sabiedrībai atvērta iestāde, kurai uzticas un kura ir vērsta uz aktīvu, rezultatīvu iesaistīšanos tirgus attīstības procesos un tirgus dalībnieku tiesību uz godīgu konkurenci aizsardzību, sasniedzot ievērojamu konkurences vides uzlabošanu.

Darbības uzdevumi

- ▶ **Aizliegtu vienošanos atklāšana un novēršana:** uzņēmumi neiesaistās kartēļos un neslēdz citas aizliegtas vienošanās.
- ▶ **Dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas nepieļaušana:** lielle, tirgū dominējošie uzņēmumi savu tirgus varu neizmanto ļaunprātīgi.

- ▶ **Apvienošanās uzraudzība:** nenotiek tādas uzņēmumu apvienošanās, kas tirgū rada uzņēmumu koncentrāciju un kas var negatīvi ietekmēt patērētāju un sadarbības partneru intereses.
- ▶ **Publisku personu uzraudzība:** valsts un pašvaldību un to kapitālsabiedrību rīcība nediskriminē privātos tirgus spēlētājus.
- ▶ **Negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzība:** tirgus dalībnieki visā lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdē neīsteno negodīgu tirdzniecības praksi, kā arī nepārtikas preču mazumtirgotāji ļaunprātīgi neizmanto savu iepirkumu varu pret piegādātājiem.
- ▶ **Likumu kontrole:** likumi, noteikumi un citi valsts vai pašvaldību lēmumi un rīcība neierobežo brīvas un godīgas konkurences attīstību.
- ▶ **Konkurences veicināšana:** konkurence tiek veicināta tirgos, t. sk. regulētajos, kur tā ir ierobežota vai nepastāv vispār.
- ▶ **Sabiedrības informēšana:** sabiedrība saņem plašu informāciju par konkurences ietekmi uz tirgus darbību un iedzīvotāju labklājību.

Iestādes resursi

Valsts piešķirts finansējums

4 892 996 eiro

32 iestādes pastāvēšanas gados uzkrātā pieredze un zināšanas

70 zinoši un motivēti darbinieki

KP darbības stratēģija 2023.–2029. gadam

KP iestādes nospraustā virsmērķa sasniegšanai ir definējusi trīs prioritātes:

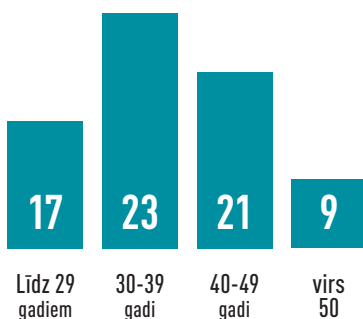
- 1) KP komandā ir profesionāli, iesaistīti un uz attīstību vērsti darbinieki;
- 2) uz rezultātu vērsta ikdienas darbība un sadarbība, nodrošinot būtisko konkurences ierobežojumu atklāšanu un konkurences veicināšanu;
- 3) inovatīva un ilgtspējīga darba vide.

KONKURENCES PADOMES KOMANDA

KP sastāv no lēmēj institūcijas – padomes – un Izpildinstitūcijas. 2024. gada nogalē iestādē strādāja 70 darbinieki, no kuriem 62 bija ierēdņi, bet astoņi – darbinieki.

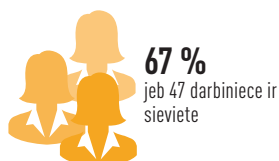
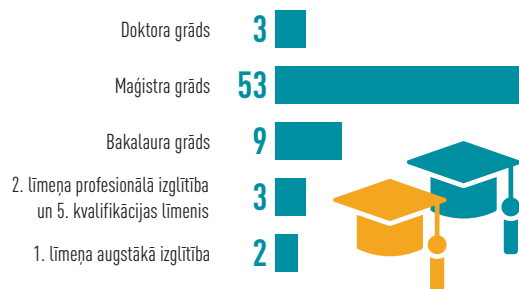
2024. gadā personāla mainība sasniedza 7,7 %. Valsts civildienesta attiecības un darba tiesiskās attiecības pārtrauca 5 personas, uzsāka – 11.

Darbinieku vecums

Vidējais KP nodarbināto vecums ir 38 gadi. 67 % jeb 47 ir sievietes, bet 33 % jeb 23 – vīrieši.

Izglītība

5 konkurences tiesību profesionāļu padome

Izvērtē Izpildinstitūcijas sagatavotos dokumentus lietu izpētē un tirgu uzraudzībā un pieņem iestādes gala lēmumus. Padome darbojas līdzīgi kā pirmās instances tiesa. Padomē ietilpst četri locekļi un priekšsēdētājs, kurš vada iestādes darbu.

1 Izpildinstitūcijas vadītājs

Nodrošina vienotu Izpildinstitūcijas darbības organizēšanu, plānošanu un vadīšanu, sniedz juridisko un konceptuālo atbalstu Izpildinstitūcijas darbiniekiem izmeklēšanas un tiesvedību procesos.

34 izmeklētāji

Veic pārkāpumu izpēti, pēta norises tirgos, vērtējot konkurences kropļojumu normatīvajos aktos un publisko personu darbībās, preventīvi izglīto un konsultē dažādas mērķa grupas, t. sk., vadot lekcijas un seminārus.

12 juristi

Sagatavo juridisko pamatojumu padomes lēmumiem, pārstāv iestādi tiesās, gatavo normatīvo aktu projektus, kā arī vērtē, vai citu iestāžu sagatavotie dokumenti nekropļo konkurenci, un iesaka risinājumus.

6 ekonomisti

sagatavo ekonomisko pamatojumu padomes lēmumiem un pētījumiem, meklē un attīsta jaunas ekonomiskās analīzes metodes, kā arī izskata ziņojumus par tirgus dalībnieku apvienošanās, izmeklē tirgus dalībnieku nelikumīgas apvienošanās, analizē un novērtē ekonomisko vidi mikro līmenī.

8 atbalsta funkciju veicēji

Veido komunikāciju ar sabiedrību un koordinē starptautisko sadarbību, nodrošina budžeta pārvaldību, personāla vadību un dokumentu pārvaldību, kā arī iekšējo veikto auditu ieteikumu ieviešanu. Piedalās iestādes darbības plānošanas procesos, organizē iestādes darbības saimniecisko nodrošinājumu un citus pasākumus.

2 IT atbalsta sniedzēji

Nodrošina iestādes datu apstrādes un analīzes procesu digitalizācijas attīstīšanu, ieviešot informācijas tehnoloģiju attīstības projektus, un izmeklēšanas spēju stiprināšanu, apstrādājot elektroniskos pierādījumus lietās.

2 datu analītiķi

Atbild par iestādes datu analīzes attīstību, nodrošinot akadēmisku un praksē pamatotu un atzītu datu analīzes metožu pielietošanu un attīstību, veicot padziļināto lielo datu vākšanu, apstrādi un analīzi.

2024. GADS SKAITĻOS

Lēmumi

Aizliegtas vienošanās	3
------------------------------	----------

Konstatēts pārkāpums 2

Uzņēmumu apvienošanās	21
------------------------------	-----------

Apvienošanās atļauta 21

Kopējais lēmumu skaits	24
-------------------------------	-----------

Tirgu izpēte

Noslēgta tirgus uzraudzība	5
-----------------------------------	----------

Uzsāktās tirgus izpētes 6

Pārkāpumu statistika

Uzņēmumiem piemērotie naudas sodi (euro)	142 962,62
---	-------------------

Valsts budžetā ieskaitīti naudas sodi (euro) 6 886 281,02

Sodīti uzņēmumi	3
------------------------	----------

Panākts izlīgums, uzņēmumiem apņemoties nepārsūdzēt lēmumu 2

Noslēgtas tiesvedības	7
------------------------------	----------

Atstāts spēkā iestādes lēmums 5

Prevencija un "Konsultē vispirms"

Brīdinājuma procedūras	9
-------------------------------	----------

Brīdināto juridisko personu skaits 64

Pārrunu procedūras par konkurences neitralitāti	3
--	----------

Publiska persona apņēmās novērst neatbilstības likumam 3

Iesniegumi un atzinumi

Sniegtas atbildes uz saņemtajiem iesniegumiem	233
--	------------

Izvērtēti iesniegumi, par kuriem pieņemts Padomes lēmums, nodrošinot aizsardzību pret konkurences tiesību iespējamiem pārkāpumiem 42

Padziļināti izvērtēti iesniegumi, veicot papildu izpēti 65

Atzinumi pasūtītajiem par iespējamiem konkurences pārkāpumiem iepirkumos 22

Atzinumi par publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībā (Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. pants) 17

Skaidrojumi par citām publisku personu darbībām 94

Citas sniegtas atbildes 35

Atzinumi par nozaru normatīvā regulējuma priekšlikumiem	51
--	-----------

Konsultācijas un vadlīnija un tirgu izpēte

Konsultēti uzņēmumi un nevalstiskais sektors par konkurences tiesībām 63

Pirmsapvienošanās konsultācijas uzņēmumiem 34

Vadlīnijas un pašnovērtējuma rīki 1

Sabiedrības ieguvums – 35,1 miljons eiro gadā

Vidējais sabiedrības ieguvums trīs gadu periodā (2022.–2024.) no KP darbības, novēršot konkurences kropļojumus, veicot uzraudzību tirgos un rosinot izmaiņas konkurences veicināšanai tajos, kā arī uzraugot lielo uzņēmumu apvienošanas darījumu īstenošanu. Ņemot vērā iestādes budžetu vērtētajā periodā, katrs iestādei piešķirtais eiro radījis sabiedrības ieguvumu aptuveni 10,01 eiro.

PIEŅEMTIE LĒMUMI PAR SAŅEMTAJĪEM IESNIEGUMIEM

KP lēmējinstīcijai jeb Padomei ir pienākums pieņemt lēmumus par iestādē saņemtajiem iesniegumiem, rosinot pārkāpuma lietu, tirgus uzraudzību vai konkurenci ierobežojošas prakses izpēti, vai pretēji – pieņemt lēmumu neierosināt lietu pārkāpuma pazīmju neesamības dēļ, taču sniegt atbildi iesniedzējam par sūdzībā izcelto problēmu pēc būtības.

Ņemot vērā iestādes ierobežotos resursus, KP ir tiesības prioritizēt saņemtos iesniegumus un mazāk būtisku iespējamo pārkāpumu gadījumos, kad konkrētā rīcība vai pārkāpumā iesaistītie tirgus dalībnieki neatstāj būtisku ietekmi uz konkurenci un tirgu, novērš neatbilstības likumam nevis ar lietas ierosināšanu un sodīšanu, bet gan ar preventīvām brīdinājuma vai pārrunu procedūrām.

2024. gadā KP Padome pieņēma 42 lēmumus iestādē saņemto iesniegumu par iespējamiem pārkāpumiem izvērtēšanas procedūrā, kas ir **62 % no visiem iestādes pieņemtajiem lēmumiem** pērn. 32 % no visiem KP pieņemtajiem lēmumiem bija lēmumi par tirgus dalībnieku apvienošanām, savukārt 4 % no visiem lēmumiem pieņemti formālu iespējamo pārkāpuma lietu izmeklēšanas procesā.

Vairāk kā puse no visiem (67 %) iesniegumiem bija saistīti ar iespējamo dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, piektdaļa (19 %) – par iespējamiem konkurences neitralitātes pārkāpumiem, bet 10 % – par iespējamām aizliegtām vienošanām.

Iesniegumu tēmu dalījums

Par saistošo noteikumu pārbaudi

2%

Par konkurences neitralitātes pārkāpumiem

19%

Par Reklāmas likuma pārkāpumiem un negodīgu konkurenci

2%

Par iespējamām aizliegtām vienošanām

10%

Par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu

67%

0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90%

Neskatot pieņemtos lēmumus par saņemtajiem iesniegumiem saistībā ar iespējamiem pārkāpumiem, KP 2024. gadā pieņēma 3 pārkāpumu konstatējošus lēmumus un vienu lietas izpēti, nekonstatējot pārkāpumu, izbeidzošu lēmumu, kā arī ierosināja 7 jaunus pārkāpuma lietas. KP pieņēma 21 lēmumu par uzņēmumu apvienošanām. 10 gadījumos iespējamās konkurences pārkāpumus novērsa ar brīdinājumu vai pārrunām.

Kādas sūdzības KP saņēma par iespējamiem Konkurences likuma pārkāpumiem un ar kādām metodēm novērsa neatbilstības likumam, lasiet Gada pārskata noslēguma pielikuma sadaļā.

Konkurences padomes Izpildinstitūcijas vadītājs Māris Spička:

"Iesniegumi ir būtisks informācijas avots, kā Konkurences padome var iegūt ziņas par iespējamiem pārkāpumiem un pastāvošiem konkurences ierobežojumiem tirgū. Šī iemesla dēļ jebkurai personai ir plašs iespēju klāsts kā ziņot Konkurences padomei par iespējamu pārkāpumu, t.sk. izmantojot atsaucību guvušo anonīmo ziņošanas rīku Konkurences padomes tīmekļa vietnē. Nevieni iesniegums nepaliek bez ievērības. Tajā pašā laikā Konkurences padomes primārais mērķis nav sodīt, bet nepieļaut un novērst konkurences ierobežojumus, ko, ticu, ir iespējams panākt skaidrojot, izglītojot un brīdinot. Tādēļ skaitliski lielākais apjoms iesniegumu izskatīšanu nebeidzas ar formālām pārkāpuma lietām un sodiem, bet preventīviem

brīdināšanas pasākumiem, skaidrojošu darbu un īstenotām tirgus uzraudzībām, kas kopumā vērstas uz konkurences ierobežojumu novēršanu un godīgas konkurences vides atjaunošanu."

AIZLIEGTAS VIENOŠANĀS

2024. gadā KP atklāja **divas aizliegtas vienošanās** – aizliegtu vertikālu vienošanos apgaismes priekšmetu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgū un aizliegtu horizontālu vienošanos, kas saistīta ar dzīvojamo ēku siltināšanu Saldū.

Vēl **vienu izpētes lietu**, kas tika uzsākta 2024. gadā, iestādei izmeklējot aizliegtu vienošanos publisko iepirkumu pretendentu starpā, kuri bija izveidojuši personu apvienību un iesnieguši kopīgus piedāvājumus, **iestāde noslēdza bez pārkāpuma konstatēšanas**.

Aizliegtu vienošanos lietas

Aizliegta vienošanās par ēku siltināšanas iepirkumiem Saldū

KP konstatēja divu būvniecības uzņēmumu – SIA “GATE L” un Sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Aksīte” – aizliegtu vienošanos, savstarpēji sadalot daudzdzīvokļu dzīvojamo māju siltināšanas objektus Saldū. Abi sodītie uzņēmumi vienojās par dalības nosacījumiem iepirkumos, panākot savstarpēju vienošanos par vairāku māju siltināšanas projektu sadali 2017. gadā un 2021.– 2022. gadā.

Turklāt uzņēmumi izveidoja apvienību, taču neveica darbus tādā apjomā katrā objektā, kā paredzēja līgums, bet gan katrs izpildīja darbus atsevišķos objektos. Tādējādi apvienība tika izveidota, lai mazinātu konkurenci konkrētajos iepirkumos un lai apvienības aizsegā apmainītos ar komerciāli sensitīvu informāciju.

Sākotnējo informāciju par iespējamo konkurences tiesību pārkāpumu KP saņēma no sadarbības partnera – Centrālās finanšu un līgumu aģentūras. Par īstenoto konkurences tiesību pārkāpumu uzņēmumiem piemērots naudas sods – **108 472,36 eiro**.

Tālākpārdošanas cenu noteikšana un projektu aizsardzība apgaismes priekšmetu tirgū

KP konstatēja apgaismes priekšmetu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības uzņēmuma Sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Mirastyle” (turpmāk – SIA “Mirastyle”) vertikālu aizliegtu vienošanos, nosakot tālākpārdošanas cenu noteiktiem mazumtirgotājiem, kuri no SIA “Mirastyle” iegādājās preces.

Veicot lietas izpēti, KP konstatēja, ka SIA “Mirastyle” nodarbojās ar tirgus, t. i., projektu, sadali. Tostarp SIA “Mirastyle” apmainījās ar noteiktiem mazumtirgotājiem ar komerciāli sensitīvu informāciju par projektiem,

kuriem bija nepieciešams iegādāties apgaismes tehniku. Neievērojot izvirzītos noteikumus, SIA “Mirastyle” mazumtirgotājiem tiku liegts iegādāties preces vai projektu aizsardzības gadījumā tiem konkrētās preces netiktu piegādātas vispār.

Abos gadījumos konstatētās aizliegtās vienošanās mērķis bija konkurences ierobežošana apgaismes priekšmetu tirgū Latvijā, par ko uzņēmumam tika piemērots **34 490,26 eiro sods**.

2024. gadā ierosinātas arī **2 jaunas pārkāpuma** izpētes lietas par uzņēmumu iespējamām aizliegtām vienošanām.

Aktualizējot kopīga piedāvājuma jeb joint-bidding tēmu, **izstrādātas vadlinijas**, lai skaidrotu tirgus dalībniekiem apstākļus, kas ir jāņem vērā, izvērtējot kopīga piedāvājuma iesniegšanu iepirkumā un kādi ir nosacījumi, lai kopīga piedāvājuma iesniegšana iepirkumā nepārkāptu Konkurences likumu.

27 semināros un cita formāta izglītojošos pasākumos uzņēmumi, iepirkumu rīkotāji un citi interesenti tika izglītoti par konkurences tiesību, sevišķi aizliegtu vienošanos, jautājumiem.

“Konsultē vispirms”

Pamatoties uz iestādes prioritizācijas stratēģiju un vadoties pēc principa “Konsultē vispirms”, aktīvi piemērota arī alternatīvā pārkāpumu novēršanas procedūra. 8 iespējamu aizliegtu vienošanos izpaušmju gadījumos KP brīdināja un vienlaicīgi izglītoja konkurences tiesību jautājumos **15 juridiskas personas**.

Atzinumi iepirkumu pasūtītājiem

Papildu aizliegtām horizontālām un vertikālām vienošanām konkurentu starpā, KP īpašu uzmanību veltīja arī iesniegumu izpētei Publisko iepirkumu likuma ietvaros, pasūtītājiem vērstoties KP pēc viedokļa gadījumos, kad saskatītas pārliecinātas norādes par saskaņotām pretendentu darbībām iepirkumos.

2024. gadā KP sniedza **22 atzinumus iepirkumu pasūtītājiem** par konstatētajām norādēm, kas var liecināt par vienošanās esību, kas vērsta uz konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai deformēšanu konkrētajos iepirkumos, uz kuru pamata pasūtītājs ir tiesīgs izslēgt pretendentes no iepirkuma.

Veicinot publisko pasūtītāju izpratni par pretendentu izslēgšanu no iepirkumiem iespējamo konkurences tiesību pārkāpumu dēļ, 2024. gadā aizvadīts 3 semināru cikls iepirkumu pasūtītājiem sadarbībā ar Iepirkumu uzraudzības biroju un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju. ■

Aizliegtu vienošanos departamenta direktore Inga Modere-Pūpolberga:

“Lai efektīvizētu darbību un sniegtu vēl nozīmīgāku ieguldījumu un rezultātus, 2024. gadā esam stiprinājuši kapacitāti ar jauniem profesionāļiem. Aktīvi norit arī specializācija vairākās jomās, kas dažādo kopējo sniegumu. Pēc ilgāka pārtraukuma pabeidzām izpēti vertikālo vienošanos jomā, kurā pirmo reizi tika skatīts projektu aizsardzības jautājums, paplašinot konkurences tiesību praksi Latvijā. Šajā gadā turpinājām arī darbu sabiedrības izglītošanās jomā – kopā ar sadarbības partneriem – Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju, Finanšu izlūkošanas dienestu, Centrālo finanšu un līgumu aģentūru, kā arī AFCOS ietvaros – izglītojam iepirkumu rīkotājus, tirgus dalībniekus un citus interesentus, lai veicinātu iespējamo konkurences tiesību pārkāpumu atpazīšanu, jo, kā zināms, dažādie aizliegtu vienošanos jautājumi savu aktualitāti nezaudē nekad.”

SEKTORĀLIE KONKURENCES IEROBEŽOJUMI

Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana

2024. gadā iestāde veica vairākas izpētes par iespējamiem dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumiem. Lielākā daļa (67%) no iestādē saņemtajiem iesniegumiem, par kuriem KP Padome pieņēma lēmumu, bija saistīti ar iespējamo dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu (iesniegumu apkopojumu skatiet pielikuma sadaļā).

Efektīvizējot iestādes resursus, aktīvi arī izmantots "Konsultē vispirms" princips, preventīvā veidā novēršot potenciālos konkurences kavējumus. Vienlaikus 2024. gadā uzsāktas arī trīs izpētes lietas attiecībā uz tirgus dalībnieku dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

Par atkritumu apsaimniekošanas laukumu piemērotajām maksām

KP veica izpēti par Siguldā operējoša atkritumu apsaimniekotāja piemērotās maksas metodiku. Maksa tika piemērota ražotāju atbildības sistēmu operatoriem (RASO) par atkritumu dalītās vākšanas

laukumu infrastruktūras izmantošanu. Izpētes rezultātā KP secināja, ka maksu veidojošās metodikas izstrādē nav ņemts vērā, cik un kurā apsaimniekošanas sistēmā darbojas konkrētais RASO. Tas radīja nevienlīdzīgu situāciju starp RASO, kuri darbojas atšķirīga skaita un veida apsaimniekošanas sistēmās, un atsevišķiem RASO maksu nepamatoti sadārdzināja. Par secināto KP informēja atkritumu apsaimniekotāju, kurš metodiku koriģēja.

Konkurences ierobežojumi nozarēs

2024. gadā iestāde aktīvi sekoja un reaģēja uz dažādiem konkurences ierobežojumiem nozarēs, kur padziļinātas izpētes rezultātā iespējams konstatēt tirgus dalībnieku rīcības radīto negatīvo ietekmi uz konkurenci, kas sākotnēji var nebūt acīmredzamā pretrunā ar konkurences tiesību regulējumu.

Aizliegums ārstiem pārvilināt pacientus ierobežo konkurenci ārstniecības speciālistu vidū

KP veica izvērtējumu par Latvijas Ārstu ētikas kodeksā iekļauto aizliegumu ārstiem pārvilināt pacientus no saviem kolēģiem. Iestāde secināja, ka šāds aizliegums var ierobežot konkurenci ārstniecības speciālistu vidū un liegt privātp praksē praktizējošiem ārstiem

un zobārstiem piedāvāt pacientiem kvalitatīvākus un pieejamākus pakalpojumus par labākām cenām. Iestādes īstenoto pārrunu rezultātā Latvijas Ārstu biedrība koriģēja ētikas kodeksā iekļauto aizliegumu ar mērķi veicināt tās biedru savstarpējo konkurenci.

Sporta deju pārejas noteikumu piemērošanas neatbilstība konkurences tiesībām

Iestāde izvērtēja biedrības, kas pārstāv sporta deju nozares speciālistu intereses, radītu sporta deju klubu konkurences kavējumu attiecībā uz pārejas jeb transfēra nosacījumiem, kas paredz kārtību, atbilstoši kurai dejojāji var mainīt sporta deju klubu. Konkrētajā situācijā KP vērtēja bērniem un jauniešiem,

kas nodarbojas ar sporta dejām, noteiktos pārejas noteikumus, sporta deju klubu maiņas gadījumā paredzot piemērot pārejas periodu un/vai kompensācijas maksājumu.

KP secināja, ka attiecībā uz bērniem un jauniešiem pārejas perioda garums un, jo īpaši, kompensācijas maksājuma paredzēšana pārejas perioda aizstāšanai nepamatoti ierobežo dejojāju izvēles brīvību un kavē sporta klubu savstarpējo konkurenci.

Pēc iestādes secinātā biedrība veica izmaiņas pārejas noteikumos.

Digitālo tirgu izpēte un Digitālo tirgu akta pārraudzība

Konkurētspējīgu digitālo tirgu veicināšana tika izvirzīta kā viena no 2024. gada KP prioritātēm, veltot būtiskus iestādes resursus konkurences apstākļu izpētei šajā jomā.

Pieaugot digitālo tehnoloģiju nozīmei, 2024. gadā KP saņemti un vērtēti 18 iesniegumi par iespējamiem konkurences tiesību ierobežojumiem digitālajos tirgos, padziļināti pētot taksometru pakalpojumu nodrošināšanu kopbraukšanas lietotnēs, tiešsaistes starpniecības pakalpojumiem kravu pārvadājumos, specializētu lietotni maksājumu veikšanai par ēdināšanas pakalpojumiem un sludinājumu platformu uzvedību.

2024. gada sākumā KP ar grozījumiem Konkurences likumā tika piešķirta papildu funkcija, kas paredz sadarbībā ar Eiropas Komisiju (turpmāk – EK) pārraudzīt Digitālo tirgu akta (turpmāk – DTA) izpildi. Saistībā ar šo KP nodrošinājusi pārstāvību DTA Augsta līmeņa darba grupā un Padomdevēju komitejā, kur KP piedalījies arī vairāku lēmumu pieņemšanā, tostarp par jaunu vērtziņu statusu noteikšanu.

2024. gadā arī nozīmīgi veicināta starptautiskā sadarbība, aktīvi sekojot līdzi aktualitātēm digitālajos tirgos citās dalībvalstīs un EK praksē. Savukārt sadarbībā ar EK, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (turpmāk – OECD), Lietuvas un Polijas konkurences uzraugiem 2024. gada rudenī tika atklāts TSI projekts "Tirgus izpēte par konkurenci digitālajos tirgos", kura mērķis ir digitālo tirgu izpēte projekta dalībvalstīs (Latvijā, Lietuvā, Polijā), koncentrējoties uz lielākajām digitālajām platformām, tādējādi izprotot DTA ietekmi projekta dalībvalstu mērogā.

Nacionālā mērogā KP stiprināja sadarbību ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru (turpmāk – PTAC), lai uzlabotu sadarbību digitālo tirgu jomā, tostarp saistībā ar Digitālo Pakalpojumu aktu (turpmāk – DPA), 2024. gada izskaņā KP, PTAC un citām iestādēm parakstot sadarbības memorandu DPA efektīvai īstenošanai Latvijā.

Analītiskā departamenta direktore Rūta Šutko:

"Padziļinātās tirgus izpētes ir nozīmīgs instruments efektīvai uzraudzībai.

Ģan dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumi, ģan arī citi ierobežojumi, kuru negatīvā ietekme uz konkurences elementiem var nebūt acīmredzama, prasa novērtēt un konkretizēt tirgu, tā darbību, struktūru, tirgus dalībnieku rīcības mērķus un iemeslus. Tieši preventīvas

tirgu uzraudzības nodrošina iestādes savlaicīgu reakciju uz sektorālajiem konkurences ierobežojumiem, izvēloties efektīvāko līdzekli – priekšlikumu normatīvajā regulējumā, pārkāpuma izpētes lietu vai prevenciju, brīvas konkurences vides veicināšanai un uzņēmējdarbības attīstībai tautsaimniecības nozarēs."

UZŅĒMUMU APVIEŅOŠANĀS

Viens no KP uzdevumiem ir izvērtēt lielāko uzņēmumu apvienošanās darījumus un paziņotas vienošanās, lai novērstu iespējamu negatīvu ietekmi uz konkurenci un patērētājiem.

2024. gadā KP saņēma 24 apvienošanās ziņojumus un izvērtēja **21 apvienošanās**, vienā gadījumā ziņojuma iesniedzējam atsaucot iesniegto ziņojumu par plānoto apvienošanās. Salīdzinot ar 2023. gadu, par **~14 % pieauga uzņēmēju vēlme apvienoties**.

Vislielākā uzņēmumu vēlme apvienoties identificēta 2024. gada vidū, kad KP atļāva **septiņas apvienošanās**. 55 % no visiem 2024. gadā pieņemtajiem lēmumiem bija saistīti ar konkurējošu tirgus dalībnieku vēlni apvienoties jeb horizontālās attiecībās esošiem uzņēmumiem. Katra piektā apvienošanās notika starp uzņēmumiem, kuru starpā nav konstatētas ne horizontālas, ne vertikālas saiknes. 14 % no visiem pieņemtajiem lēmumiem notika starp vertikālās attiecībās esošiem uzņēmumiem jeb tādiem, kas darbojas dažādos piegādes ķēdes līmeņos.

2024. gadā apvienošanās procesi ir notikuši dažādās nozarēs, kopumā **ietekmējot 31 tirgu**, piemēram, vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību, konkrētāk, automobiļu un motociklu remonta tirgu, finanšu tirgu, apstrādes rūpniecības tirgu, ūdens apgādes un atkritumu apsaimniekošanas tirgu, lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības tirgu, elektroenerģijas un siltumapgādes tirgu, būvniecības tirgu un citus. Ietekmēto tirgu skaits 2024. gadā salīdzinājumā ar 2023. gadu sarucis par 28 %.

Par uzņēmumu apvienošanās izvērtēšanu iesaistītie tirgus dalībnieki 2024. gada laikā valsts budžetā **iemaksāja nodevas 108 000 eiro**, kas ir teju divas reizes vairāk nekā 2023. gadā. Lai uzņēmumiem atvieglotu apvienošanās ziņojumu iesniegšanu, KP sniedza **34 pirmsapvienošanās konsultācijas**.

Lielāko daļu apvienošanās KP izvērtēja viena mēneša laikā, papildus īpašu uzmanību veltot apvienošanās, kurām nepieciešama padziļināta izvērtēšana. 2024. gadā šāda **padziļināta izpēte notikusi divos gadījumos**, un abos no tiem apvienošanās atļauta bez iebildumiem.

KP atļāva:

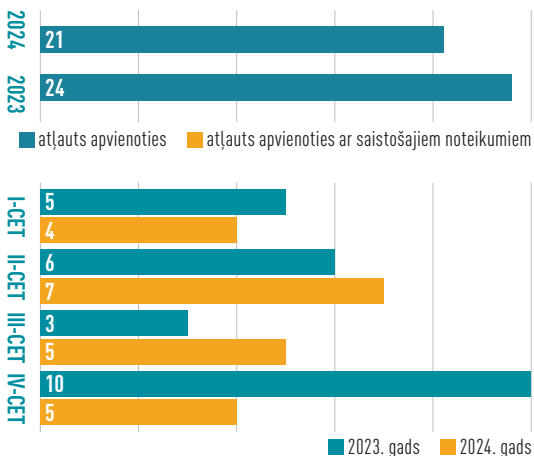
Akciju sabiedrībai "ANTALIS" pārņemt iepakojumu materiālu izplatīšanas uzņēmumu SIA "PAKELLA", tādējādi paplašinot savu darbību industriālā, pārtikas un kartona iepakojuma izplatīšanas tirgū Latvijas teritorijā. KP nekonstatēja būtisku kaitējumu konkurencei, tāpēc lēma par darījuma atļaušanu.

Aviācijas degvielas tirgotājam Sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "BALTIC GROUND SERVICES LV" pārņemt uzņēmumu "Gulfstream Oil" SIA, kas saistīts ar aviācijas degvielas tirdzniecību un uzpildi Valsts akciju sabiedrības «STARPTAUTISKĀ LIDOSTA «RĪGA»» teritorijā. Veicot ekonomisko prognozēšanu un alternatīvu scenāriju modelēšanu un izvērtējumu, KP secināja, ka "Gulfstream Oil" SIA un Sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "BALTIC GROUND SERVICES LV" apvienošanās radīs mazāku kaitējumu vai pat ieguvumu konkurences situācijai nekā gadījumā, ja apvienošanās nenotiks. ■

Lēmumu veids un sadalījums ceturkšņos

I-CET
II-CET
III-CET
IV-CET

■ 2023. gads ■ 2024. gads

Ekonomiskās analīzes un apvienošanās departamenta direktors Artūrs Kuka:

"2024. gadā uzņēmumu apvienošanās aktivitāte saglabājās augsta, atspoguļojot uzņēmumu vēlmi pielāgoties mainīgajiem

tirgus apstākļiem un paplašināt darbību. Konkurences padome rūpīgi izvērtēja katru darījumu, lai nodrošinātu, ka tas nerada būtiskus konkurences ierobežojumus. Vienlaikus turpinājām ciešu sadarbību ar uzņēmumiem, sniedzot pirmsapvienošanās konsultācijas un paplašinot publiski pieejamo informāciju, lai veicinātu procesa skaidrību un caurspīdīgumu. Mūsu mērķis ir nodrošināt, ka apvienošanās process turpina būt kvalitatīvs, efektīvs un savlaicīgs, tādējādi radot ieguvumus gan patērētājiem, gan uzņēmējdarbības videi kopumā."

NEGODĪGAS TIRDZNICĪBAS PRAKSES UZRAUDZĪBA

2021. gadā stājās spēkā Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likums (turpmāk – NTPAL), kura mērķis ir aizliegt negodīgas tirdzniecības praksi visā lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdē, kā arī aizliegt nepārtikas preču mazumtirgotāju iepirkuma varas izmantošanu pret piegādātājiem. Likuma izpildi uzrauga un kontrolē KP.

Brīdina tirgotājus

2024. gadā tika izvērtēti **13 iesniegumi** par iespējamiem likuma pārkāpumiem. Iesniegumos tika lūgts skaidrojums par preču iepircēja rīcību un tā atbilstību NTPAL, kā arī dažādi jautājumi par pārtikas preču cenām un sabiedrības novērojumiem mazumtirdzniecības veikalos.

Konsultē un izglīto

Lai veicinātu tirgotāju un piegādātāju izpratni par godīgas tirdzniecības principu ieviešanu un īstenošanu praksē, KP **īstenoja 29 informatīvus un izglītojošus pasākumus**, tajā skaitā organizēja pārtikas nozares konferenci, seminārus lauksaimniecības un pārtikas preču ķēdē iesaistītajiem, sagatavoja ekspertu rakstus un citas aktivitātes. Tāpat KP aizvadīja **6 starptautiskus informatīvus un izglītojošus pasākumus** citām ES dalībvalstīm, daloties KP īstenoto tirgu uzraudzību un pārtikas nozares uzraudzības pieredzi.

2024. gadā KP sniedza tirgus dalībniekiem **31 konsultāciju par NTPAL piemērošanu**. Konsultācijās tika sniegtas atbildes uz jautājumiem par likuma piemērošanu, tajā skaitā norēķinu termiņiem, nomas līgumiem, sarunu vešanas aspektiem ar pircēju.

Tāpat tika sagatavoti **4 starptautiskie informācijas pieprasījumi** citām negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzības iestādēm par NTPAL piemērošanas praksi citās valstīs, kā arī sniegti **15 skaidrojumi** citām ES dalībvalstīm saistībā ar likuma piemērošanu Latvijas mērogā.

Tirgus uzraudzība

2024. gadā neatbilstības NTPAL tika pētītas **trīs tirgu uzraudzībās jeb padziļinātās izpētēs**:

- ▶ KP pētīja olu, zivju un gaļas produktu cenas (būtiskākos secinājumus skatiet sadaļā "Tirgu uzraudzība");
- ▶ KP izvērtēja konkurences situāciju ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecībā;
- ▶ KP veica pēc-uzraudzību par mazumtirgotāju sankcijām pret piegādātājiem par līguma noteikumu pārkāpumiem.

Vienlaicīgi KP veica ikgadējo piegādātāju aptauju, lai novērtētu, cik iedarbīgi ir pasākumi, ko KP ir īstenojusi, kā arī novērtēt likuma darbību faktiskajās piegādātāja un pircēja attiecībās.

Mazumtirgotāju nevienlīdzīgā attieksme pret piegādātājiem

Veicot atkārtoti tirgus uzraudzības "Par mazumtirgotāju sankcijām pret piegādātājiem par līguma noteikumu pārkāpumiem" novērtējumu, KP konstatēja, ka mazumtirgotāji tikai daļēji ir ņēmuši vērā KP ieteikumus, kas saistīti ar netaisnīgu un nepamatotu sankciju piemērošanu piegādātājiem. Vislielākās atšķirības starp mazumtirgotāju un to piegādātāju viedokļiem par KP konstatētajiem riskiem attiecas uz pircēju līgumsodu piemērošanas tendenci un līgumsodu augstākās robežas norādīšanu līgumos.

Viedokļu atšķirības pastāv arī par līgumu noteikumu atšķirību akcijas un ārpus akcijas precēm un līgumu noteikumus paredzēto saziņu gadījumā, ja lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātājs nevar nodrošināt preču piegādi. Tāpat KP konstatēja, ka gan mazumtirgotājiem, gan piegādātājiem trūkst vienotas definīcijas izpratnes, lai izvairītos no atkārtotu līgumsodu piemērošanas – karts mazumtirgotājs ir izvēlējies sev izdevīgāko metodiku sankciju piemērošanā, tādējādi radot piegādātājiem grūtības pielāgoties.

Ņemot vērā mazumtirgotāju un to piegādātāju nevienlīdzīgās attiecības, KP ir aicinājusi politikas veidotājus 2025. gadā paredzēt aizliegtas tirdzniecības prakses detalizētākus noteikumus, lai samazinātu NTPAL pārkāpumu riskus no iepircēju, tostarp mazumtirgotāju, puses.

Konkurence starp pārtikas mazumtirdzniecības ķēdēm Latvijā

Būtiskas izmaiņas tirgū iezīmēja LIDL zīmola ienākšana Latvijas tirgū 2021. gadā, veidojot konkurenci tādiem tirgus spēlētājiem kā RIMI un MAXIMA. Ņemot vērā konkurējošo mazumtirdzniecības tīklu attīstību, KP īstenoja tirgus uzraudzību par konkurenci ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecībā laika posmā no 2018. līdz 2022. gadam, vienlaicīgi iezīmējot tendences arī 2023. gadā.

Tirgus uzraudzībā tika secināts, ka kopumā Latvijā konkurence starp mazumtirdzniecības ķēdēm pastāv, taču atsevišķās Rīgas apkaimēs (centrā, Grīziņkalnā, Ilūciemā, Juglā, Pļavniekos) konkurence ir ierobežota un tā būtu veicināma.

KP konstatēja, ka Latvijā nepastāv būtiski administratīvie šķēršļi jaunu tirgus dalībnieku ienākšanai tirgū. Vienlaikus, KP ieskatā, jaunbūvētu veikalu atvēršana Latvijas tirgū, it īpaši Rīgā, ir problemātiska. Tas skaidrojams ar tirdzniecībai paticīgu vietu deficītu teritoriālos plānojumos, kas var kavēt jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu.

Tirgus uzraudzībā tika pētīti 12 mazumtirgotāji Latvijā: RIMI, MAXIMA, LIDL, SKY, SPAR, TOP, Meگو un Vesko, Aibe, Citro un Eldo, LaTS, Beta, Elvi. Papildus tika veikta arī patērētāju aptauja, lai noskaidrotu patērētāju iepirkšanās paradumus visā Latvijā un Rīgas pilsētas apkaimēs, t. sk. iegūtu patērētāju redzējumu uz mazumtirdzniecības ķēžu aizvietojamību. ■

Negodīgas tirdzniecības prakses novēršanas nodaļas vadītāja Sanita Uljane:

"2024. gads tirdzniecības nozarē bijis nozīmīgs pārmaiņu un attīstības periods. Esam rosīnājuši izmaiņas Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likumā, lai veicinātu vienlīdzību attiecībās starp pircējiem un piegādātājiem. Liela uzmanība veltīta 2024. gadā uzsāktajai izpētei par norēķinu termiņu ieviešanu svaigu augļu, dārzeņu un ogu piegādē, kā arī nozares aktuālajām problēmām, ko izgaismoja gan piegādātāju aptauja, gan gada sākumā pabeigtās produktu tirgus uzraudzības secinājumi. Apzinoties piegādātāju bažas un baļu faktoru, 2025. gadā turpināsim stiprināt uzticību Konkurences padomei, lai piegādātāji un to pārstāvētās asociācijas justos droši aizstāvēt savas intereses."

PUBLISKU PERSONU DARBĪBAS IETEKME UZ KONKURENCI

Valsts un pašvaldību iesaiste uzņēmējdarbībā

Kopumā KP 2024. gadā saņēma **111 iesniegumus** saistībā ar publisku personu – valsts, pašvaldību un tām piederošu kapitālsabiedrību – darbību, t. sk. iespējamu konkurences kropļošanu un līdzdalības kapitālsabiedrībās pārvērtēšanu.

No visiem iesniegumiem **19 bijuši publisku personu izvērtējumi par līdzdalību kapitālsabiedrībās**, kas izriet no VPIL 88. panta un nosaka, ka ne retāk kā reizi piecos gados ir jāpārvērtē sava līdzdalība kapitālsabiedrībās. Lai novērstu riskus, ka publiska persona nepamatoti iesaistās komercdarbībā un tādējādi kropļo konkurenci, apgrūtinot vai pat padarot neiespējamu privāto komersantu darbību tirgū, KP publiskām personām sniedz atzinumus.

Konsultāciju nolūkos KP turpina **veidot apkopojumus sektoru vai nozaru griezumā**, akcentējot būtiskākos secinājumus un problēmas, kas izriet no iestādes atzinumiem par valsts un pašvaldību veiktajiem līdzdalības pārvērtējumiem kapitālsabiedrībās. 2024. gadā ir apkopoti secinājumi par publisku personu iesaisti namu apsaimniekošanas, kas tiks publicēti 2025. gadā, kā arī tiks pabeigti apkopojumi par atkritumu apsaimniekošanas jomu.

Konkurences neitralitātes ievērošana

Konkurences likums nosaka, ka publiskām personām ir **pienākums ievērot konkurences neitralitāti**.

2024. gadā KP izskatīja 94 iesniegumus saistībā ar **publisku personu** – valsts, pašvaldību un to kapitālsabiedrību – rīcību, piemēram, iespējamu privāto tirgus spēlētāju diskrimināciju vai priekšrocību radīšanu savām kapitālsabiedrībām.

Pārskata periodā **trīs gadījumos** pārrunu rezultātā pašvaldības apņēmušās veikt nepieciešamās darbības konkurences neitralitātes neatbilstību risināšanai. Pārrunu īstenošana noteikta Konkurences likuma 14.1 pantā, un tās mērķis ir savlaicīgi novērst nepilnības gan pašvaldības kapitālsabiedrību, gan pašvaldību iestāžu, gan citu publisku personu rīcībā.

KP veica pārrunas par konkurences neitralitātes neatbilstību Tukuma novada pašvaldības darbībā, kas līdz šim neīstenoja publiskos iepirkumus namu pārvaldīšanas pakalpojumu saņemšanai Tukuma pilsētā tām daudzdzīvokļu mājām, kuru pārvaldīšanas tiesības iedzīvotāji nav

pārņēmuši. Pārrunu procedūras rezultātā, Tukuma novada pašvaldība ir apņēmusies veikt aktīvas darbības, lai nodrošinātu konkurences neitralitātes ievērošanu tās darbībā.

KP noslēdza izpēti saistībā ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības labiekārtošanas iepirkuma dokumentācijā ietvertajām preču prasībām, kā arī pretendentu piedāvājumu vērtēšanas kritērijiem. Ņemot vērā, ka vairākiem labiekārtošanas elementiem, piemēram, soliņiem un atkritumu urnām, bija noteikts konkrēts ražotājs, tādējādi liedzot piedāvāt ekvivalentu, kā arī citām iepirkuma dokumentācijas nepilnībām, KP uzsāka

pārrunas ar pašvaldību. Pārrunu rezultātā pašvaldība apņēmas novērst analogisku situāciju atkārtošanās turpmākajos iepirkumos.

KP veica pārrunas ar Jūrmalas valstspilsētas pašvaldību, norādot uz nepieciešamību pašvaldībai mainīt saistošos noteikumus, paredzot atvieglojumu piešķirt transportlīdzekļu universālā pasta pakalpojuma sniedzējam un citām valsts kapitālsabiedrībām tikai gadījumos, ja tas tiek izmantots deleģētā uzdevuma izpildei vai stratēģisku preču un pakalpojumu piegādei.

Papildus KP veica izpēti par Valsts kultūrkapitāla fonda (turpmāk – VKKF) ierobežojošo rīcību pret pašnodarbinātajām personām, liedzot tām pretendēt uz finansējumu projektu īstenošanai. Rezultātā VKKF apņēmas novērst neatbilstību konkurences neitralitātes regulējumam, un no 2025. gada arī fiziskas personas, kuras Valsts ieņēmumu dienestā ir reģistrējušās kā saimnieciskās darbības veicēji, VKKF konkursos varēs pretendēt kā juridiskas personas uz finansiālu atbalstu pēc līdzvērtīgiem kritērijiem.

Konkurenci veicinoši normatīvie akti

Lai novērstu iespējamus ierobežojumus konkurencei, ko varētu veicināt normatīvais regulējums, KP 2024. gadā likumdevējiem **sagatavoja 51 atzinumu vairāk nekā 12 tautsaimniecības nozarēs**, piemēram, ūdenssaimniecības, noteikudeņu, namu apsaimniekošanas, veselības aprūpes, aviācijas, valsts pārvaldes un kapitālsabiedrību, nodokļu, kapu apsaimniekošanas, elektronisko sakaru tīklu, sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumu un izglītības nozarēs.

Lai veicinātu konkurenci labvēlīga normatīvā regulējuma pieņemšanu, KP pārstāvi **godīgas konkurences principus aizstāvēja 99 pasākumos**, t. sk. Ministru kabinetā, Saeimā u. c.

30 % no visiem veiktajiem pasākumiem, kuru mērķis ir novērst publisku personu radītus ierobežojumus konkurencei, ir ņemts vērā KP viedoklis. ■

Konkurences veicināšanas departamenta direktors Antis Apsītis:

“2024. gads turpināja iezīmēt to, ka iesniegumus un konsultāciju lūgumus par konkurences neitralitāti pieaug aprakstīto situāciju detalizētība un sarežģītība. Vienlaikus priedē publisku personu izpratnes pieaugums par konkurences neitralitātes aktualitāti, kas ļauj būtiski daudzos gadījumos atrisināt problēmsituācijas faktiski bez pārrunu uzsākšanas. Arī nākošajā gadā turpināsim iesaistīto pušu izglītošanu konkurences neitralitātes jomā.”

TIRGU UZRAUDZĪBA

2024. gadā KP noslēdza uzraudzību piecos tirgos:

- ▶ tika pabeigta tirgus uzraudzība par izglītības iestāžu darbību, nodrošinot dienesta viesnīcas pakalpojumus trešajām personām;
- ▶ pētīja gaļas, olu un zivju produktu cenas visā pārtikas preču piegādes ķēdē;
- ▶ analizēja konkurenci ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecībā (būtiskākos secinājumus skatiet sadaļā "Negodīgas tirdzniecības prakses uzraudzība");
- ▶ noslēdza tirgus uzraudzību par Daugavas labā krasta siltumapgādes zonas siltumenerģijas iepirkumiem;
- ▶ pētīja kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas tirgu Rīgas brīvostā.

Izglītības iestāžu dienesta viesnīcu pakalpojumi trešajām personām

Pēc vairākkārt saņemtam sūdzībām par potenciāliem konkurences ierobežojumiem, izglītības iestāžu dienesta viesnīcām iznomājot naktsmītnes tūristiem, KP 2024. gadā noslēdza tirgus uzraudzību, kuras mērķis bija veikt dienesta viesnīcu darbības analīzi, sniegt pakalpojumus trešajām personām, t. i., tūristiem, un identificēt normatīvā regulējuma prasības, kas, iespējams, veicina atšķirīgus konkurences apstākļus.

Noslēdzot tirgus uzraudzību, KP aicināja izglītības iestādes izvērtēt, vai dienesta viesnīcas būtu iespējams nodot nomā privātam tirgus dalībniekam, nomas līgumā paredzot sadarbības aspektus un izglītības iestādei nosakot gan nomas maksu studentiem, gan iekšējās kārtības noteikumus, tādējādi veicinot konkurenci. Īpaši tas būtu attiecināms uz tām dienesta viesnīcām, kurās skolēni vairs netiek izmitināti vai skolēnu izmitināšanas proporcija pret tūristiem ir mazāka.

▶ Nepieciešamie grozījumi normatīvajā regulējumā

KP tirgus uzraudzībā konstatēja, ka saskaņā ar normatīvajiem aktiem izglītības iestādes var sniegt maksas pakalpojumus, ja vien tas netraucē izglītības programmu īstenošanu. Tomēr, **KP ieskatā, ir jāvērtē nepieciešamība normatīvajos aktos noteikt, ka publiskām personām, kas veic saimniecisko darbību, maksa par pakalpojumu ir jānosaka atbilstoši tirgus cenai, nepiemērojot līdzšinējo principu, ka maksa par pakalpojumu nedrīkst pārsniegt ar pakalpojumu saistītās izmaksas.** tādējādi radot nevienlīdzīgus konkurences apstākļus, publiskām personām konkurējot ar privātajām tūrisma mītnēm par identisku pakalpojumu.

▶ Cenu nesamērīgums

KP konstatēja, ka konkurenci ietekmē arī dienesta viesnīcu maksas pakalpojumu cenu nesamērīgums. Ielākajai daļai dienesta viesnīcu piemērojot maksu par gultas vietu vai numuriņu dienāktī robežās no 3 līdz 10 eiro un tikai dažviet pārsniedzot 20 eiro vai sasniedzot 100 eiro par paaugstināta komforta numuriņiem ar papildu piedāvājumu, piemēram, nodrošinātām brokastīm. Papildus secināms, ka, neraugoties uz nepārprotamu izmaksu pieaugumu pēdējo gadu laikā, liela daļa pašvaldību dienesta viesnīcas nav veikušas naktsmītnu maksas pakalpojumu cenrāžu aktualizēšanu.

Pārtikas cenu uzraudzība

Izvērtējot saasināto situāciju pārtikas sektorā un pieaugošās pārtikas cenas, 2024. gadā noslēdza trešo posmu (gaļas, zivju, olu produktu tirgū) apjomīgai tirgus izpētei par olu, pienu, zivju, gaļas, graudu un maizes produktu mazumtirdzniecības tirgu.

Tirgus uzraudzībā KP pētīja piegādātāju un mazumtirgotāju sadarbību, cenu izmaiņas jeb pārnesei no viena piegādes ķēdes posma uz nākamo, piemēram, ja ražotājs samazina cenu, vai tā proporcionāli tiek samazināta arī veikalos, lai patērētāji justu ieguvumus. KP skatīja arī cenu mainību, kā veikalos mainās līdzvērtīgu produktu cenas, cik bieži un kādā ātrumā.

KP tirgus uzraudzībā konstatēja, ka **Latvijā ražotām precēm gaļas, zivju, olu, produktu grupā mazumtirdzniecības piegādes ķēdes posmā tiek piemērots vidēji lielāks uzcelojums nekā ārpus Latvijas ražotām precēm,** kā arī mazumtirgotāju sadarbības līgumos ar piegādātājiem konstatētas nepilnības. **Pētījums neatklāja tirgotāju aizliegta vienošanās par cenu un NTPAL pārkāpumus mazumtirgotāju un piegādātāju sadarbībā,** taču sniedza visaptverošus datus par nozari, lai politikas veidotāji un atbildīgās ministrijas var pieņemt datus balstītus lēmumus.

▶ Mazumtirgotāju pašzīmola un neatkarīgu ražotāju preču cenošana

Pētījums atklāja, ka privāto preču zīmju iepirkuma cenas produktiem – svaigai cūkgaļai, doktordesai, svaigam cālim, olām, svaigām zivīm –, ko ražotājs saražojis pēc mazumtirgotāja pasūtījuma kā tīkla privātā zīmola precī, ir būtiski zemākas cenas par līdzvērtīgām ražotāju neatkarīga zīmola preču iepirkuma cenām.

Tāpēc **KP rekomendē mazumtirgotājiem būt īpaši uzmanīgiem, lai tie pret saviem piegādātājiem** situācijās, kad viens un tas pats piegādātājs ražo identiskas gan sava neatkarīgā zīmola preces, gan arī pašzīmola preces, **izturētos atbilstoši godīgai tirdzniecības praksei** un neveiktu NTPAL noteiktās aizliegtās darbības vai darbības, kas neatbilst prasībām par labticību un godprātību darījumos.

▶ Nepilnības sadarbības līgumos ar piegādātājiem

KP konstatēja, ka iepircējiem līgumos ir noteiktas tiesības vienpusējiem līgumu grozījumiem, kad piegādātās neatbilstošas kvalitātes lauksaimniecības un pārtikas preces un kad piegādātāji nepienācīgi pilda savas saistības un nevar novērst līguma noteikumu pārkāpumus, kā arī iepircējiem ir tiesības vienpusēji grozīt tirgvedības jeb mārketinga pakalpojumu cenrāžus.

Tāpat atsevišķos līgumos KP konstatēja, ka, salīdzinājumā ar ārpus Latvijas reģistrētiem lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātājiem, Latvijā reģistrēto piegādātāju līgumos ir paredzēti būtiski lielāki līgum sodi par kvalitātes un nekaitīguma prasību neatbilstībām un par komercnoslēpumu noteikumu pārkāpumiem.

Daugavas labā krasta siltumenerģijas iepirkumi

ai gūtu padziļinātāku izpratni par siltumenerģijas iknedēļas iepirkumiem Rīgas pilsētas Daugavas labā krasta siltumenerģijas tirgū, KP veica tirgus izpēti, analizējot konkurences situāciju par 2020.–2023. gada siltumenerģijas iepirkumu Rīgas pilsētas Daugavas labajā krastā, t. sk. atlikumsiltuma iepirkuma aktualitāti.

► Pastāvošā siltumenerģijas iepirkuma modeļa nepilnības

Rīgas pilsētas Daugavas labajā krastā siltumenerģijas iknedēļas iepirkšana ir sadalīta divās daļās – konkurences un monopola zonās –, pastāvot divām paralēli pastāvošām tirgus daļām. Konkurences zonā tiek izsludināts iepirkums par siltumenerģijas apjomu, ko mazie neatkarīgie ražotāji un Akciju sabiedrība "Latvenergo" (turpmāk – AS "Latvenergo") piedāvā nākamai tirdzniecības nedēļai. Turpretī monopola zonā jeb otrā iepirkuma daļā nepastāv konkurence, jo atlikušo siltumenerģijas apjomu piegādā tikai AS "Latvenergo", nodrošinot Akciju sabiedrībai "Rīgas Siltums" (turpmāk – AS "Rīgas Siltums") nepieciešamo siltumenerģijas apjomu.

KP izpēte liecina, ka pastāvošajā iepirkuma modelī ekonomiskā pakāpeniskuma princips tiek piemērots tikai konkurējošajai iknedēļas daļai, tāpēc AS "Latvenergo" nav stimula piedāvāt zemāku cenu par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas noteikto tarifu monopola zonā, jo AS "Rīgas Siltums", ņemot vērā iepirkuma modeļa monopola zonu, siltuma apjomu iegādājas no AS "Latvenergo" par noteikto tarifu, lai gan tirgū pastāv lētāks piedāvājums.

► Priekšlikumi konkurences situācijas uzlabošanai

Izpētes rezultātā KP aicināja AS "Rīgas Siltums" pārskatīt pastāvošo Daugavas labā krasta siltumenerģijas iepirkuma modeli, pakāpeniski veicot kopējo tirgus atvēršanu un tādējādi izskaužot priekšrocību radīšanu vienam tirgus dalībniekam. Lai uzlabotu minēto modeli, **KP arī aicināja AS "Rīgas Siltums" organizēt konsultācijas nozarē un piesaistīt neatkarīgu ekspertu.** Tas nodrošinātu ne tikai efektivitāti, ilgspēju, siltumenerģijas ražotāju attīstības iespējas un pakalpojuma sniegšanas nepārtrauktību, bet arī iespējami zemāko gala cenu patērētājiem.

KP arī norādīja, ka kopējā tirgus atvēršana veicama pakāpeniski, risinot šo jautājumu kompleksī, gan no lotu daļījumu proporcijas, gan no atlikumsiltuma jautājuma, gan no siltumenerģijas iepirkšanas perioda izmaiņām.

Tirgus uzraudzībā KP arī uzsvēra **sadarbības un proaktīvu rīcības nepieciešamību** atbildīgajām iestādēm kā Klimata un enerģētikas ministrija un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija. Pāreja uz vienotu apjomu jeb iespēju palielināt siltumenerģijas iepirkuma proporciju konkurences daļā ļautu tirgum pašregulēties, kas mazos, neatkarīgos siltumenerģijas ražotājus varētu stimulēt palielināt siltumenerģijas ražošanas jaudas konkurences zonā.

Ierobežota konkurence kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas tirgū Rīgas brīvostas teritorijā

KP īstenoja padziļinātu izpēti par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas jomu Rīgas brīvostas teritorijā, lai atrisinātu strauji augošās kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas maksas un nevienlīdzīgos apsaimniekošanas līgumu nosacījumus.

Uzraudzībā KP vērtēja konkurences situāciju kuģu radīto naftu saturošo atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas tirgū Rīgas brīvostas teritorijā, tostarp analizējot Rīgas brīvostā piemērotās maksas par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, ņemot vērā, ka Eko osta ir vienīgais Rīgas brīvostas teritorijā esošo attīrīšanas iekārtu operators.

Padziļinātā izpētē KP secināja, ka kuģu radīto naftu saturošo atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas tirgū Rīgas brīvostas teritorijā ir ierobežota konkurence, jo kuģu radītos atkritumus ilgstoši apsaimnieko viens komersants. **KP ieskatā, Rīgas brīvostas pārvaldei pēc līdzšinējā apsaimniekošanas līguma darbības beigām ir jārīko jauns konkurss, tā nolikumā paredzot jauno apsaimniekošanas līgumu slēgt uz termiņu, kas netiktu uzskatīts par ilgtermiņa un atvērtu tirgu jauniem tirgus dalībniekiem.**

Papildus KP rosināja Rīgas brīvostas pārvaldei izvērtēt iespējamību pieļaut kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu **sniegt vairākiem tirgus dalībniekiem**, vienlaikus ņemot vērā, ka kuģim jābūt iespējai vienkāršā un maksimāli ātrā veidā atbrīvoties no tā radītajiem atkritumiem. To būtu iespējams īstenot, **sadalot kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu posmos**, nodalot savākšanas un pārvadāšanas posmu no atkritumu attīrīšanas vai dalot pa kuģu radīto atkritumu veidiem, paredzot iespēju Rīgas brīvostas teritorijā kuģiem nodot, piemēram, notekūdeņus tieši notekūdeņu sistēmā, savukārt naftu saturošos kuģu radītos atkritumus savākšanai izmantot kuģi vai autocisternu.

TIESVEDĪBAS PAR KONKURENCES PADOMES LĒMUMIEM

2024. gadā pilnībā noslēgušās **septiņas tiesvedības** saistībā ar KP pieņemtajiem lēmumiem, savukārt viena tiesvedība noslēgusies, atstājot spēkā KP lēmumu daļā par pārkāpuma konstatēšanu, tiesvedībā turpinoties tikai daļā par naudas soda apmēru. Kopumā KP pārstāvji ir nodrošinājuši pārstāvību **23 aktīvās tiesvedībās** saistībā ar KP rīcību vai tās pieņemtajiem lēmumiem.

2024. gadā uzņēmumi, kas sodīti par konkurences tiesību pārkāpumiem, t. sk. pēc tam, kad noslēgusies tiesvedība un KP lēmums stājies spēkā vai kad uzņēmumi ar iestādi noslēguši izlīgumus, **valsts budžetā iemaksājuši vairāk nekā 6,8 miljonus eiro.**

Būtiskākās tiesvedības

Latvijas Republikas Senāts 2024. gada 25. janvārī atstāja negrozītu Administratīvās apgabaltiesas spriedumu, kurā secināts, ka KP 2017. gada lēmums attiecībā par SIA "DEPO DIY" dalību būvmateriālu ražotāju un tirgotāju aizliegtā vertikālā vienošanās un aizliegtā horizontālā vienošanās jeb karteli ir pamatots. Ņemot vērā, ka lēmums ir nepārsūdzams, SIA "DEPO DIY" valsts budžetā iemaksāja piemēroto naudas sodu 3 718 323 eiro.

Latvijas Republikas Senāts 2024. gadā apstiprināja KP pozīciju, ka tā var piemērot tiesisko pienākumu privātpersonai ierasties iestādē un sniegt paskaidrojumus lietā un atteikuma gadījumā konstatēt procesuālo pārkāpumu personas rīcībā.

Administratīvā apgabaltiesā 2024. gadā tika skatīts arī privātpersonas pieteikums par KP atteikumu ierosināt lietu un pienākuma uzlikšanu KP atkārtoti izskatīt iesniegumu. Tiesas ieskatā, KP argumentēti un pamatoti atteicās ierosināt pārkāpuma lietu. Privātpersona tiesas spriedumu kasācijas kārtībā nepārsūdzēja, un tas stājās spēkā.

Administratīvā apgabaltiesa noraidīja arī Akciju sabiedrības "LIEPĀJAS AUTOBUSU PARKS" pieteikumu par KP lēmuma, ar kuru tika atteikts ierosināt iespējamā konkurences neitralitātes pārkāpuma lietu, atzīšanu par prettiesisku. Tiesa īpaši vērsa uzmanību, ka Konkurences likums nepiešķir personām un iestādēm tiesības prasīt lietas ierosināšanu un pārkāpuma konstatēšanu, tāpēc atzina, ka KP ir pareizi novērtējusi būtiskos apstākļus un nekonstatēja kļūdas iestādes rīcības brīvības izmantošanā. Spriedums kasācijas kārtībā netika pārsūdzēts, un tas stājās spēkā.

2024. gadā noslēdzās tiesvedības process par pierādījumu izprasīšanu no KP lietas ar nolūku pamatot zaudējumu atlīdzināšanas prasību. Gan pirmās instances tiesa, gan Latvijas Republikas Senāts atzina, ka pierādījumu izprasīšana šādā gadījumā ir veicama civiltiesiskā kārtībā.

Ar Administratīvās apgabaltiesas spriedumu noraidīts Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "BALSTOR" un LENOKA SIA pieteikums par KP 2018. gada lēmuma atcelšanu negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma lietā. 2024. gada izskaņā Latvijas Republikas

Senāts atcēla minēto spriedumu daļā par naudas sodu, tādējādi KP lēmums par pašu pārkāpuma konstatēšanu ir stājies spēkā. ■

Juridiskā departamenta direktora p. i. Andris Eglons:

"2024. gada tiesvedības ir sniegušas būtiskas judikatūras atziņas konkurences materiālo tiesību jomā, kā arī KP devusi pienesumu tiesību aktu satversmības novērtējumā. Eiropas Savienības Tiesas spriedums lietā C-606/23 ir apstiprinājis KP

pozīciju, skaidrojot vienošanos, kas ierobežo konkurenci pēc sekām, pierādīšanas standartu, ka, izvērtējot aizliegtas vienošanās, nav jāpierāda konkrētas un reāli iestājušās konkurenci ierobežojošas sekas. Pietiek ar to, ka iestāde pierāda, ka pastāv iespējamās konkurenci ierobežojošas sekas, ja vien tās ir pietiekami būtiskas. Savukārt Satversmes tiesa lietā Nr. 2022-44-01, iepazīstoties ar KP sniegto viedokli un sniegtajiem mutvārdu paskaidrojumiem tiesas sēdē, piekrita, tostarp, KP viedoklim, par regulējuma, kas tobrīd imperatīvi aizliedza komersantam iznomāt tādas ierobežotas radiofrekvenču jostas, kas iegūta bez maksas, neatbilstību Satversmei un potenciāli negatīvo ietekmi uz elektronisko sakaru tirgu visā Latvijā."

KOMUNIKĀCIJA UN SADARBĪBA

2024. gadā KP pārstāvi nodrošināja dalību 72 iestādes vai citu organizāciju rīkotajos izglītojošajos pasākumos.

Lai veicinātu godīgas konkurences vides attīstību, KP aizvadīja 94 starpinstitūciju sadarbības tikšanās par dažādiem tematiem. Tāpat KP aizvadīja 63 tikšanās ar uzņēmējiem un nevalstiskajām organizācijām, lai diskutētu par konkurences attīstību un izaicinājumiem dažādās nozarēs un veicinātu godīgas konkurences principu ievērošanu. Papildus iestāde šīm mērķa grupām nodrošināja informatīvos seminārus par dažādiem konkurences tiesību ievērošanas aspektiem.

Izglītošanas pasākumi konkurences vides uzlabošanai

Ievērojot KP prioritātes un konkurences tiesību aktualitātes, iestāde 2024. gadā būtiskākos izglītošanas resursus virzīja uz prioritāro mērķa grupu – **uzņēmēju, uzņēmēju juridisko pārstāvju, iepirkumu rīkotāju un publisku personu** – izglītošanu. KP aizsāktās iniciatīvas "Konkurences tiesību skolas" ietvaros 2024. gada laikā tika izglītoti teju 2 300 tirgus dalībnieku par dažādiem konkurences tiesību un negodīgas tirdzniecības prakses tematiem.

Vienlaikus KP par būtiskākajiem konkurences tiesību pārkāpumiem un konkurences tiesību piemērošanas praksi īstenojusi izglītojošas aktivitātes lielākajās Latvijas pašvaldībās un uzņēmumos, piemēram, Akciju sabiedrībā "Latvijas Valsts meži", kā arī sadarbojoties ar tādām institūcijām kā Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (turpmāk – LTRK), Latvijas Pašvaldību savienība, Finanšu izlūkošanas dienests, ALTUM, Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienestu (turpmāk – AFCOS) u. c.

2024. gadā izglītoti tika ne tikai prioritārās mērķa grupas, bet arī **sadarbības iestādes**, lai tās spētu atpazīt karteljus un palīdzētu KP novērst iespējamus konkurences tiesību pārkāpumus. Pieredzes apmaiņas un sadarbības pasākumi notika ar Finanšu izlūkošanas dienestu, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju (turpmāk – KNAB), AFCOS, Centrālo finanšu un līgumu aģentūru.

KP, IUB un KNAB trīs semināros kopīgi izglītoja vairāk nekā 150 uzņēmējus, kas piedalās vai plāno piedalīties iepirkumos par godīgu uzņēmējdarbību tajos. Semināri tapa sadarbībā ar LIAA un LTRK.

KP turpināja dalīties labās prakses piemēros, piedaloties Centrālās finanšu un līgumu aģentūras tiešsaistes seminārā "Labā prakse ES fondu projektu īstenošanā", daloties ar zināšanām aizliegtu vienošanos novēršanā.

"Konkurences tiesību skolā" tika izglītoti teju 2 300 tirgus dalībnieki un publiskas personas par aizliegtām vienošanām, negodīgu tirdzniecību, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, uzņēmumu apvienošanām un citiem tematiem.

KP piedalījās Kurzemes reģiona biznesa forumā, konsultējot uzņēmējus, uzņēmēju pārstāvošās un atbalsta organizācijas, kā arī pašvaldību pārstāvjus par konkurences tiesībām.

Konkurences nedēļa "Konkurētspēja"

Uzsverot konkurences nozīmi uzņēmējdarbībā, valsts un pašvaldību sektorā, kā arī ikviena sabiedrības pārstāvja ikdienā, KP rīkoja konkurences tematikai veltītu nedēļu "Konkurētspēja". Konkurences nedēļā tika aizvadīti vairāki publiski pasākumi juristiem, uzņēmējiem, publiskām personām, asociācijām un studējošajiem, tostarp, prezentējot sabiedrības domas pētījumu, kuru KP īsteno reizi divos gados.

Konkurences nedēļa tika atklāta ar sabiedriskās domas pētījuma prezentāciju, kurā norisinājās **paneļdiskusija "Konkurence – izaugsmes virzītājspēks?"**, aplūkojot konkurences nozīmību dažādās nozarēs – medicīnā (Paula Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas virsrarsts Kārlis Rāčenis), kino (kinorežisors Dzintars Dreiberģis),

tūrismā (Latvijas Tūrisma Aģentu un Operatoru Asociācijas vadītājs Ēriks Lingeberziņš), **sportā** (Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvis Aleksandrs Samoilovs), **mūzikā** (Latvijas radio 5 programmu direktors Kārlis Kazāks) un **žurnālistikā** (Latvijas televīzijas ziņu moderatora Ilze Dobele) –, vērtot uzmanību nozaru pārmaiņām tehnoloģiju attīstības ietekmē un konkurences aspektam nozaru pārstāvu ieskatā. Klātienē pasākumu apmeklēja **53 klausītāji, taču tiešraidē pasākumam sekoja līdzīgi vairāk nekā 730 skatītāji.**

Konkurences nedēļā devītais KP rīkotais Juristu forums, kur KP pārstāvji klātienē tikās ar uzņēmēju pārstāvošajiem konkurences tiesību praktizējošiem advokātiem un juristiem, lai pārrunātu teorētiskus un praktiskus jautājumus par konkurences tiesību normu piemērošanu un interpretāciju.

Lai aktualizētu pārtikas cenu pieauguma jautājumu, **KP rīkoja pārtikas nozares konferenci** Āgenskalna tirgū. Konferencē laikā KP sniedza ieskatu Latvijas pārtikas nozarē šodien, analizējot piegādes ķēdes dinamiku, savukārt paneļdiskusijā kopā ar politikas veidotājiem, analītiķiem un pētniekiem tika vērtētas cenu kāpums pārtikas nozarē un potenciālie tā ietekmes faktori, kā arī vērtētas iespējas, lai nākotnē tiktu nodrošināta pārtikas piegādes ķēdes efektivitāte un cenu stabilitāte. Paneļdiskusijā piedalījās **Juris Gaiķis** (KP priekšsēdētājs), **Raivis Kronbergs** (Valsts kancelejas direktors), **Skaidrīte Ābrama** (Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas vadītāja), **Oļegs Krasnopjorovs** (Latvijas Bankas galvenais ekonomists), **Revīta Logina** (Kantar vecākā klientu vadītāja). Klātienē pasākumu apmeklēja **51 klausītājs, taču tiešraidē pasākumam sekoja līdzīgi vairāk nekā 1 320 skatītāji**, kā arī guva plašu mediju atsaucību.

Tostarp, ar **godīgiem pieredzes stāstiem par situāciju pārtikas nozarē**, sadarbību ar piegādātājiem un iepircējiem, vēsturisko attīstību, konferencē laikā dalījās **Jānis Birks** ("Eugesta" SIA komercdirektors), **Rūta Mūrniece** (Z/S Kēlmēni vadītāja), **Toms Auškāps** (Akciju sabiedrības "Balticovo" komunikācijas un attīstības direktors), **Aivars Kokts** (SIA "Ulbroka" Padomes priekšsēdētājs), **Dace Dovidena** (SIA "Reitan Convenience Latvia" valdes priekšsēdētāja), **Diāna Kalvāne** (zīmola "Vīnkalni" pārstāve).

Vienlaikus visā nedēļā KP pārstāvji sniedza vieslekcijas Latvijas lielākajās augstskolās, iepazīstinot juridiskā un biznesa novirziena studējošos ar KP darbu, Konkurences likumu, ekonomiskās analīzes pamatprincipiem un godīgas tirdzniecības prakses un sadarbības veidošanu pārtikas un lauksaimniecības ķēdes dalībnieku vidū.

Konkurences nedēļas "Konkurētspēja" paneļdiskusiju "Konkurence – izaugsmes virzītājspēks?" moderēja šī brīža KP Priekšsēdētāja p. i. Ieva Šmite

Konkurences nedēļā "Konkurētspēja" KP pārstāvji sniedza vieslekcijas Latvijas lielākajās augstskolās, piemēram, Biznesa augstskolā "Turība", klāstot par negodīgu tirdzniecības praksi un tās novēršanu

Pārtikas nozares konferencē pulcējās Latvijas pārtikas ražotāju uzņēmumu, asociāciju un iepircēju pārstāvji. Konferenci moderēja Inese Suija- Markova.

Konkurences kultūras vecināšana jaunās auditorijās

Iestāde iesaistījās arī jaunās paaudzes – **skolēnu un studentu** – izglītošanā.

KP pavasarī **organizēja “Ēnu dienu”**, lai skolēnus iepazīstinātu ar ikdienas darbu iestādē, kā arī kā žūrija piedalījās arī Junior Achievement Latvia organizētajā **skolēnu “Biznesa pasaku” konkursā**, vērtējot skolēnu iesūtītās Biznesa pasakas, kas tajā skaitā izcēla godīgas konkurences nozīmību tirgus attīstībā.

Tāpat 2024. gadā KP, lasot lekcijas, izglītoja **topošos konkurences tiesību, ekonomikas un uzņēmējdarbības profesionāļus un interesentus** no Latvijas Universitātes, Rīgas Stradiņa universitātes, Rīgas Tehniskās universitātes, Biznesa augstskolas “Turība” un Alberta koledžas. Tostarp, KP eksperti ar piedalījās arī Latvijas Universitātes **organizētajā konferencē par zaudējumu atgāšanu**.

2024. gada jūnijā noslēdzās Zvērīnātu advokātu biroja ZAB PricewaterhouseCoopers Legal SIA, KP un Rīgas Juridiskās augstskolas **trešais studentu zinātnisko darbu konkursa konkurences tiesībās**. Klātesot pieciem konkursa finalistiem un vērtēšanas komisijas pārstāvjiem, par konkursa uzvarētāju tika atzīta Alma Vilma Gūtmane, saņemot 1 500 eiro naudas balvu. Prakses vietu KP un ceļazīmi uz Rīgas Juridiskās augstskolas rīkoto Vasaras skolu ieguva Beāte Kržanoviča.

Trešā studentu zinātnisko darbu konkursa konkurences tiesībās uzvarētāja Alma Vilma Gūtmane saņēma 1500 eiro naudas balvu. Savukārt Beāte Kržanoviča saņēma iespēju praktizēties KP.

Veicinot diskusiju starp juristiem, ekonomistiem, praktiķiem, akadēmiķiem, KP piedalījās Latvijas Universitātes Juridiskā fakultāte rīkotajā konferencē par zaudējumu atlīdzināšanu.

Ēnu dienās KP darbinieki iepazīstināja skolēnus ar KP darbības virzieniem un kompetencēm, kā arī godīgas konkurences principiem, uz vienu dienu ļaujot iejusties iestādes profesionāļu ādā.

Junior Achievement Latvia organizētajā skolēnu “Biznesa pasaku” konkursā KP vērtēja un apbalvoja labākās biznesa pasakas, kas izcēla godīgas konkurences nozīmību tirgus attīstībā.

KP turpina aptvert plašāku auditoriju

2023. gadā KP turpināja aktīvi izmantot dažādus komunikācijas kanālus jaunu auditoriju sasniegšanai.

Kopā sagatavotas **140 preses relīzes**, kas ir par 15 % vairāk nekā 2023. gadā, savukārt **medijos KP tika minēta 1915 reizes**. Sociālo tīklu platformās (Facebook, X, LinkedIn) 2024. gadā kopā sagatavotas **120–200 publikācijas** katrā. Tādējādi 2024. gadā KP minētajās sociālo tīklu platformās aptvēra aptuveni 221 tūkstoši plašu auditoriju.

Lai sasniegtu jaunus mērķu grupas un stiprinātu iestādes tēlu, KP 2024. gadā turpināja darbu pie raidieraksta "Neitrālas sarunas", pievēršoties pašvaldību labajai praksei, OECD ieteikumiem attiecībā uz konkurences veicināšanu Latvijā, kā arī ārvalstu investīciju piesaisti Latvijas konkurētspējas attīstībā. Papildus tika sagatavoti **15 video** ieraksti par konkurenci.

Starptautiskā darbība

2024. gadā KP pārstāvi ir veicinājuši Latvijas atpazīstamību un stiprinājuši iestādes pozīcijas starptautiskajā vidē, **apmeklējot 118 starptautiskus pasākumus un 56 gadījumos**, kas ir par 37 % vairāk nekā iepriekšējā gadā, uzstājoties ar prezentācijām vai runu, piemēram, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD), Starptautiskā Konkurences tīkla, Eiropas Konkurences tīkla un citu partneru rīkotajos pasākumos.

Papildus izglītojošiem pasākumiem 2024. gadā KP sagatavoja vai līdzdarbojās **36 starptautisku dokumentu izstrādē**, daloties ar savu pieredzi konkurences tiesību piemērošanā.

► Stiprina reģionālo sadarbību

2024. gada septembrī KP **piedalījās Polijas konkurences iestādes organizētajās pieredzes apmaiņas darba grupās**, atbalstot Ukrainas un Moldovas konkurences uzraudzības attīstību. Darba grupās tika vērtēta dalībvalstu negodīgu tirdzniecības prakse un tās pārkāpumu izmeklēšanas procesus, kā arī apskatīta iecietības programmas piemērošana nesekmīgākās aizliegtu vienošanos lietās un vērtēta tirgus uzraudzību ietekme uz konkurences vides pilnveidi.

Atbalstot Ukrainu ekonomiskās drošības jautājumos, **KP piedalījās 18 mēnešu projekta "Atbalsts Ukrainas Ekonomiskās drošības biroja spēju stiprināšanai ES finanšu interešu aizsardzības jomā" noslēguma konferencē**, daloties ar sadarbības izveides un stiprināšanas pieredzi līdzšinējā praksē ar dažādām KP sadarbības iestādēm, kā arī norādot uz ciešas un uzticamas sadarbības būtisko nozīmi izmeklēšanas lietās.

Kā būtiskas aktivitātes starptautiskās sadarbības stiprināšanā un pieredzes apmaiņā minamas **Baltijas reģiona sadarbības stiprināšana**, t. sk. Viļņā notika ikgadējā Baltijas konkurences iestāžu vadības tikšanās (Baltijas konkurences konferencē) un īstenotas ceturkšņa Baltijas konkurences iestāžu vadītāju tikšanās pieredzes apmaiņas nolūkos. Vienlaikus sadarbībā ar OECD, Polijas un Lietuvas konkurences iestādēm atklāts kopīgs projekts par turpmāku sadarbību digitālo tirgu uzraudzībā.

► Starptautisku organizāciju novērtējums

KP desmito gadu pēc kārtas saglabājusī **augsto trīs zvaigžņu novērtējumu** starptautiskajā Global Competition Review (GCR) reitingā, ierindojoties starp pasaules vadošajām konkurences iestādēm. Tajā pašā pozīcijā kā Latvija ierindojās Singapūras, Šveices, Beļģijas, Lietuvas, Polijas un citu valstu konkurences iestādes. Pašlaik pasaulē konkurences uzraudzības iestādes

2024. gada izskaņā ar vienbalsīgu OECD Konkurences komitejas balsojumu KP loceklis **Kārlis Piļģens atkārtoti tika ievēlēts OECD Konkurences komitejas Birojā**. K. Piļģena darba pienākumi Birojā ietver dalību OECD konkurences politikas programmas un darba kārtības veidošanā. ■

2024. gada aprīlī Londonā norisinājās Eiropas Konkurences iestāžu (ECA) sanāksme, kurā KP pārstāvēja KP Padomes loceklis Kārlis Piļģens

2024. gadā KP viesojās ES Vispārējās tiesas tiesnesis Pēteris Zilgalvis, lai pārrunātu ar KP pārstāvjiem gan būtiskākās iestādes aktualitātes, gan konsultētu par ES tiesību asociācijas (FIDE, International Federation of European Law) nacionālā ziņojuma izstrādes procesu.

Atbalstot Ukrainas un Moldovas konkurences uzraudzības attīstību, KP pārstāvi piedalījās Polijas konkurences iestādes organizētajās pieredzes apmaiņas darba grupās, klāstot par negodīgu tirdzniecības praksi, iecietības programmas piemērošanu aizliegtu vienošanos lietās un digitālo tirgu uzraudzību.

KONKURENCES PADOMES PĀRVALDĪBA

KP darbības rezultatīvie rādītāji

2024. gadā KP kopumā ir sasniegusi plānotos rezultātos rādītājus, kas iestādei noteikti budžeta apakšprogrammā "Konkurences politikas ieviešana".

Vairākās rezultatīvo rādītāju pozīcijās, t. sk. attiecībā uz pārkāpuma lietu izmeklēšanu, izpēti pasākumiem konkurences neitralitātes nodrošināšanai, izvērtēto tirgus dalībnieku plānoto apvienošanas ietekmi uz konkurences vidi, spēkā atstāto iestādes lēmumu īpatsvaru, atzinumu un priekšlikumu sniegšanu, sabiedrības izglītošanu un starptautisko sadarbību, plānotā vērtība ir pārsniegta.

Rādītāja nosaukums / Pasākuma nosaukums	Plānotā vērtība	Izpilde
Veikti preventīvie pasākumi un iespējamo pārkāpuma lietu izmeklēšana, tirgu izpēte <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	30	37
t. sk. augstas prioritātes tirgu izpēti <i>Pasākumu skaits ar augsto prioritāti</i>	13	13
t. sk. izpēti pasākumi (lietas un uzraudzības) konkurences neitralitātes nodrošināšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	9	11
t. sk. uzraudzības pasākumi godīgas tirdzniecības prakses lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādes ķēdē nodrošināšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	4	6
Izvērtēta tirgus dalībnieku plānoto apvienošanās un vienošanās seku ietekme uz konkurējošo vidi <i>Lietu skaits/augstās prioritātes lietu skaits</i>	16	21
t. sk. veiktas padziļinātas izpēti apvienošanās lietās <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	6	2
Pasākumi atbilstoši saņemtajiem iesniegumiem, nodrošinot aizsardzību pret konkurences tiesību iespējamiem pārkāpumiem <i>Izvērtēti iesniegumi, par kuriem pieņemts Padomes lēmums</i>	40	42
Novērtēti ierobežojumi no publisko personu darbības (sasniegtā pozitīva rezultāta īpatsvars pret visu veikto pasākumu skaitu) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	28 %	30 %
Veiktas padziļinātas inspekcijās iegūto datu (e-pierādījumu) analīzes <i>Skaits (aprēķināms reizi gadā)</i>	10	24
Pabeigts administratīvais process tiesā un spēkā atstāto iestādes lēmumu īpatsvars <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	82 %	71 %
Sniegti viedokļi padomdevēju Komitejā Eiropas Komisijas lēmumu pieņemšanai <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	2	4
Atbilstoši pasūtītāja lūgumam izvērtēti publiskie iepirkumi un sniegts viedoklis <i>Atzinumu skaits</i>	24	22
Pasākumi konkurences ideju popularizēšanai (sniegti skaidrojumi, atzinumi, priekšlikumi, nodrošināta normatīvo aktu un vadlīniju izstrāde, izglītošanas pasākumi) <i>Dokumentu skaits</i>	230	277
Uzņēmēju pozitīvs un drīzāk pozitīvs vērtējums par KP darbības ietekmi uz tirgu <i>Procentuāli (aprēķināms reizi divos gados)</i>	60 %	55 %
Stiprināta KP loma un atpazīstamība starptautiskā vidē (publikāciju un pasākumu skaits ar uzstāšanos) <i>Pasākumu kopējais skaits</i>	49	60
Darbinieku mainība (aizgājušo darbinieku skaits pret kopējo strādājošo skaitu) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	15 %	7,7 %
Darbinieku lojalitāte (darbinieku īpatsvars %, kuri aptaujā atbildējuši, ka turpinās tiesiskās attiecības ar iestādi turpmākos divus gadus) <i>Procentuāli (aprēķināms reizi gadā)</i>	85 %	79 %
Sabiedrības ieguvums no konkurences politikas īstenošanas <i>Miljoni eiro (vidēji trīs gadu periodā)</i>	30	35,1

KONKURENCES PADOMEI PIEŠKIRTAIS FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Ar savu darbību iestāde īsteno budžeta programmas "Godīgas konkurences nodrošināšana, iekšējā tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība" (26.00.00) apakšprogrammu "Konkurences politikas ieviešana" (26.02.00).

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā		
			apstiprināts likumā	apstiprināts likumā (ar izmaiņām)	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2 867 046	4 892 996	4 863 542	3 707 114
1.1.	dotācijas	2 867 046	2 867 046	4 863 542	3 707 114
2.	Izdevumi (kopā)	2867 046	4 892 996	4 863 542	3 707 114
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	2 816 843	4 115 296	4 138 674	3 605 446
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2 816 843	4 115 296	4 138 645	3 605 417
2.1.2.	procentu izdevumi				
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	0	0	29	28
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	50 203	777 700	724 868	101 669

UZLABOJUMI IESTĀDES PĀRVALDĪBĀ

Lai nodrošinātu veiksmīgu un uz attīstību vērstu iestādes darbību, KP 2024. gadā pilnveidoja vairākus iekšējos procesus, rūpējās par darbinieku individuālo kompetenču attīstību un iestādes IT kapacitātes stiprināšanu.

Lai organizētu ciešāku un efektīvāku sadarbību ar partneriem konkurences politikas izstrādes un piemērošanas jautājumos, piemēram, sniedzot konkurences uzraudzības iestādei ieteikumus par darbības stratēģiju, konkurences uzraudzības virzieniem un darba pilnveides iespējām, kā arī atzinumus par tās sagatavotajām vadlīnijām, KP darbības prioritātēm un darbības pārskatu, 2024. gadā KP Konsultatīvā padome deviņu pārstāvju sastāvā aizvadīja **piecas Konsultatīvās padomes sēdes**.

2024. gadā **KP stiprināja savu informācijas tehnoloģiju kapacitāti**, pabeidzot IT laboratorijas pilnīgu ieviešanu un organizējot mācības darbiniekiem, lai paaugstinātu to spējas izmantot modernāko IT tehnisko aprīkojumu efektīvākai elektronisko pierādījumu iegūšanai un apstrādei, tostarp īpašu uzmanību veltot starptautiskajai sadarbībai un pieredzes apmaiņai, turpinot iesākto darbu pie automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādes. Papildu resursi tika veltīti iestādes ekonomiskās analīzes kapacitātes stiprināšanai, nodrošinot dziļāku un ekonomiski precīzāku izpēti apvienošanās lietās, tirgu uzraudzībās, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas lietās u. c., pievēršot vairāk uzmanības ietekmes uz konkurenci ekonomiskajam novērtējumam.

Tostarp 2024. gadā **KP turpināja attīstīt rīkus, kas mudinātu uzņēmējus un publiskas personas** pašiem kontrolēt savu rīcību un **līdzdarboties konkurences pārkāpumu novēršanā**, piemēram, izstrādājot ērti lietojamus pašnovērtējuma rīkus. Ieceres, pie kuru īstenošanas uzsākti 2024. gadā jau praktiski soļi, ir automatizēts karteļu skrīninga rīks, e-lietas ieviešana, apjomīgas informācijas pieprasījuma un analīzes rīka izstrāde, kā arī apvienošanās ziņojuma iesniegšanas digitālais rīks.

Gada laikā KP darbinieki **apmeklēja 106 ārējo lektoru vadītas apmācības**, kopā nodrošinot 338 individuālas apmācības un tādējādi ceļot personāla profesionālo kompetenci, piedaloties konferencēs, starptautiskos forumos, Valsts administrācijas skolas rīkotajosursos un citu profesionālu apmācībās un prasmju treniņos.

Lai nodrošinātu labās prakses apmaiņu organizācijā un nodrošinātu institucionālo atmiņu, 2024. gadā KP aizvadītas **deviņas iekšējās mācības**, t. sk. par inspekciju organizēšanu un citi pieredzes apmaiņas pasākumi par iestādes kompetences jautājumiem.

Tāpat pārskata periodā izstrādāti vairāki metodiskie materiāli efektīvākai procesuālo darbību (inspekciju) īstenošanai, piemēram, vadlīnijas darbiniekiem par datu iegūšanu no telekomunikācijas operatoriem un metodiskais materiāls par audioierakstu pārveidi tekstā. Atjaunotas arī iestādes vadlīnijas par prevencijas jeb brīdinājuma procedūram un to īstenošanu.

KP pārstāvji kopā ar Tiesu administrācijas un Latvijas Republikas Prokuratūras pārstāvjiem apmeklēja Somijas konkurenci uzraugošo iestādi, lai aizgūtu idejas efektīvi funkcionējošai e-lietas pamatdarbības sistēmai

KONKURENCES PADOMES PRIORITĀRIE UZDEVUMI 2025. GADĀ

2025. gadā, turpinot celt tirgus dalībnieku un citu personu informētības līmeni, pilnveidojot KP darbības procesus un tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti, un attīstot iestādes darbinieku zināšanas un kompetences, tiks stiprinātas KP spējas atklāt un novērst būtiskākos konkurences kropļojumus – tirgus dalībnieku iesaisti kartēļos, dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un negodīgu tirdzniecības praksi, kā arī valsts un pašvaldību radītus konkurences kropļojumus. Tie kavē veselīgu tirgus attīstību, no kā varētu iegūt ikviens tirgus dalībnieks, patērētājs un Latvijas ekonomika kopumā.

Istenojot KP darbības stratēģijas (2023.–2029.) izpildi un tās virsmērķa sasniegšanu, iestāde ir definējusi trīs prioritātes:

- ▶ komandā ir profesionāli, iesaistīti un uz attīstību vērsti darbinieki;
- ▶ uz rezultātu vērsta ikdienas darbība un sadarbība, nodrošinot būtisko konkurences ierobežojumu atklāšanu un konkurences veicināšanu;
- ▶ inovatīva un ilgtspējīga darba vide.

1. Stiprināt godīgu konkurenci publiskajos iepirkumos

Kā norāda 2024. gadā KP veiktās sabiedriskās domas aptaujas dati un prakse, vēl aizvien Latvijā būtiskākā konkurences vides problēma ir aizliegtas vienošanās jeb kartēļi publiskajos iepirkumos, kas rada būtisku negatīvu ietekmi uz publiskā finansējuma lietderīgu izmantošanu sabiedrības vajadzībām. Tādējādi KP 2025. gadā **vērsīsies pret smagākajiem konkurences tiesību pārkāpumiem publiskajos iepirkumos nozarēs ar nozīmīgu ietekmi uz tautsaimniecību**. Vienlaikus KP aktīvi uzrunās uzņēmējus un asociācijas, veicinot leciecības programmas izmantošanu aizliegtas vienošanās pārkāpumu atklāšanai. Nozīmīgi resursi tiks veltīti arī konkurenci ierobežojošu aizliegtu vertikālu vienošanos atklāšanai tirgus dalībnieku darbībās, mazinot tirgus varas ļaunprātīgu izmantošanu patērētājiem un ekonomikai svarīgos sektoros.

2025. gadā KP būtiskus iestādes cilvēkresursus veltīs arī **preventīvai konkurences kropļojumu novēršanai publiskajos iepirkumos**, piemēram, novērsīs uzņēmumu aizliegtas vienošanās, kā arī uzraudzīs publisko pasūtītāju konkurenci ierobežojošu rīcību, tos, jo īpaši pārkāpumu ar mazāk būtisku ietekmi gadījumos, preventīvi brīdinot, kā arī izglītojot gan par iespējamām pārkāpuma pazīmēm, gan konkurences neitralitātes jautājumiem, lai iepirkumos tiktu nodrošināti godīgas konkurences noteikumi. KP sniegs atbalstu pasūtītājiem to

rīkotajos publiskajos iepirkumos, sniedzot atzinumus un konsultācijas par iespējamiem pārkāpumiem pretendentu piedāvājumos.

Pamatojoties Konkurences likuma grozījumos, 2025. gadā publiskie pasūtītāji, kas cietuši no konkurences tiesību pārkāpējiem, **varēs saņemt KP metodisko atbalstu zaudējumu atlīdzināšanā**. Jaunā funkcija paredz KP sniegt konsultācijas publiskajiem pasūtītājiem zaudējumu novērtēšanas aprēķinos un aprēķināšanas metodes izvēlē, kā arī nodrošināt atbalstu radīto zaudējumu aprēķināšanā publiskajam pasūtītājam prasības pieteikuma sekmīgai iesniegšanai tiesā.

Plānotie 2025. gada KP darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji atbilstoši uzdevumam:

Rezultatīvais rādītājs	Plānotā rezultatīvā rādītāja vērtība [skaits]
Augstas prioritātes pārkāpuma lietu izskatīšana	7
Atbilstoši publiskā pasūtītāja lūgumam izvērtētas kartēļa vienošanās pazīmes publiskajos iepirkumos, sniedzot atzinumu	24
Izvērtēti iesniegumi un pieņemts KP lēmums par iespējamiem konkurences tiesību pārkāpumiem	40
Pārkāpumu ar mazāk būtisku ietekmi gadījumos, to turpmākai nepieļaušanai, īstenoti alternatīvi brīdināšanas un prevencijas pasākumi	10

2. Panākt efektīvāku tirgus dalībnieku konkurenci ekonomikai un sabiedrībai nozīmīgos tirgos

2025. gadā KP noslēgs jau iesāktās un uzsāks īstenot padziļinātas tirgu izpētes un preventīvus pasākumus **pārtikas mazumtirdzniecības, finanšu, veselības aprūpes**, kā arī digitālajos tirgos, konkurences vides uzlabošanai un sabiedrības labklājības celšanai. Tostarp plānots sagatavot priekšlikumus politikas veidotājiem nepamatotu konkurences barjeru, citu konkurences ierobežojumu novēršanai un konkurētspējīgākas uzņēmējdarbības vides veicināšanai padziļināti pētītajās jomās. Tikos īstenoti arī preventīvi pasākumi un rosināti grozījumi normatīvajos aktos, kas novērš esošus vai iecerētus konkurences ierobežojumus, veicina konkurenci un kuru rezultātā pircējs var iegādāties preces un pakalpojumus, kas tiek piedāvāti godīgas konkurences apstākļos.

Pārtikas mazumtirdzniecības tirgus izpētē plānots identificēt barjeras, t. sk. pašvaldību teritoriālos plānojumus, mazumtirdzniecības vietu pieejamību un citus saistītus ierobežojumus, kas kavē jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu vai esošo paplašināšanos tirgū. 2025. gadā plānots noslēgt svaigu dārzeņu, augļu un ogu piegādes ķēdes norēķīnu termiņu tirgus izpēti.

Finanšu sektorā plānots noslēgt izpēti par konkurences situācijas novērtējumu un iespējamiem uzlabojumiem komercbanku sektorā, tostarp, pievērsties komercbanku klientu mobilitātes, kā arī kreditēšanas veicināšanas aspektiem.

Veselības aprūpes jomā plānots noslēgt izpēti par konkurences apstākļiem starp publisko un privāto veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, kā arī izpēti par vertikālās integrācijas ietekmi uz zāļu mazumtirdzniecību.

Vides jomā plānots noslēgt izpēti par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tirgus struktūras izmaiņām kopš administratīvi teritoriālas reformas ar fokusu uz publisku personu līdzdalību kapitālsabiedrībās un konkurences neitralitātes aspektiem.

KP ciešā sadarbībā ar Eiropas Komisiju turpinās uzraudzīt arī tirgus, kuros notiek strauja attīstība vai tiek ieviestas inovācijas, piemēram, **digitālos tirgos**, kurus ES regulē Digitālo tirgu akts (turpmāk – DTA). DTA regulē un ierobežo lielo digitālo platformu darbību, nodrošinot godīgas konkurences noteikumus attiecībā ar lietotājiem un patērētājiem. 2025. gadā KP piedalīsies OECD projekta iniciatīvā, izvērtējot digitālo tirgu dalībnieku ar tirgus varu specifiska regulējuma ieviešanas iespēju nacionālajā regulējumā, tādējādi novēršot digitālo platformu (vārtziņu) konkurenci ierobežojošo rīcību dalībvalstu tirgos. Ievērojot ES iekšējā tirgus mērķorientāciju uz klimatneitrālu ekonomiku un ilgtspējīgu uzņēmējdarbību, 2025. gadā plānots uzsākt elektroauto uzlādes jomas tirgus uzraudzību. Savukārt IT jomā KP pievērsīsies publiskajiem iepirkumiem, īpašu uzmanību pievēršot nepietiekamai konkurencei tajos, cēloņiem un iespējamiem risinājumiem.

Padziļinātajās tirgus uzraudzībās tiks sniegti priekšlikumi konkurences veicināšanai, ienākšanas un attīstības tirgū nepamototu šķēršļu novēršanai sabiedrībai būtiskos sektoros.

3. Pilnveidot normatīvo regulējumu jaunu funkciju ieviešanai

Plānotie 2025. gada KP darbības rezultāti un to rezultatīvie rādītāji atbilstoši uzdevumam:

Sadarbībā ar EM 2025. gadā tiks meklēti efektīvākie risinājumi, lai veicinātu godīgu tirdzniecības praksi un vienlīdzīgu konkurenci pārtikas preču mazumtirdzniecības tirgū. Tādējādi 2025. gadā plānoti KP iniciētie grozījumi NTPAL, lai noteiktu mazumtirgotājam pienākumu **nodrošināt vienlīdzīgu un nediskriminējošu attieksmi pret lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātājiem**.

Tostarp, lai nodrošinātu vienlīdzīgas un godīgas konkurences vides attīstību un uzraudzību gadījumos, kad konkurenci ierobežojoši rīkojas uzņēmumi, kas neatrodas dominējošā stāvoklī, bet ir ar būtisku tirgus varu, tiks izstrādāti un rosināti priekšlikumi grozījumiem Konkurences likumā, kas **paplašinātu KP tirgus uzraudzības pilnvaras** pār uzņēmumiem ar būtisku tirgus varu, tādējādi novēršot šo uzņēmumu negatīvo ietekmi uz godīgas un vienlīdzīgas konkurences apstākļiem tirgū.

Lai, no vienas puses, atturētu no smagāko konkurences tiesību pārkāpumu – aizliegto vienošanos – īstenošanas, bet no otras puses, veicinātu sadarbības ar KP, plānots, ka 2025. gadā stāsies spēkā Konkurences likuma grozījumi, kas paredzēs **piemērot tirgus dalībnieka amatpersonai atbildību par tās rīcību vai bezdarbību, pieļaujot tirgus dalībnieka iesaisti konkurences tiesību pārkāpumā**. Grozījumi paredzēs atbildīgajām amatpersonām liegumu uz laiku ieņemt tirgus dalībnieku pārvaldes institūciju atbildīgos amatus.

Sekojošot OECD sniegtajām rekomendācijām, 2025. gadā ir plānots uzlabot apvienošanās regulējumu, salāgojot to ar Eiropas komisijas un citu ES dalībvalstu labo praksi, atvieglojot apvienošanās ziņojumu iesniegšanu, tostarp paplašinot apvienošanās gadījumu skaitu, kad iesniedzams saīsināts ziņojums, sekmējot to kvalitāti un veicinot efektīvāku apvienošanās ziņojumu izskatīšanas procesu.

Tāpat ciešā sadarbībā ar EM plānotas regulējuma izmaiņas saistībā ar atsevišķu vertikālu vienošanos atbrīvošanu no Konkurences likumā noteiktā vienošanās aizlieguma, lai to salāgotu ar Komisijas 2022. gada 10. maija Regulu (ES) 2022/720 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu vertikālo nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām, kas paredz noteiktu vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojumu no vienošanās aizlieguma.

Rezultatīvais rādītājs

Plānotā rezultatīvais rādītāja vērtība [skaits]

Augstas prioritātes tirgus izpētes

7

4. Pilnveidot un modernizēt iekšējos un ārējos procesus iestādes darba efektivitātes un kvalitātes uzlabošanai

Stiprinot iestādes IT tehnisko un tehnoloģisko kapacitāti, lai nodrošinātu efektīvāku konkurences pārkāpumu izmeklēšanu, 2025. gadā sadarbībā ar Tiesu administrāciju, Latvijas Republikas prokuratūru un citām institūcijām plānots turpināt darbu pie **vienotas e-lietas ieviešanas izstrādes**, lai digitalizētu un efektīvizētu izmeklējamu lietu virzību. Tādējādi 2025. gadā prioritāti plānots darbs pie e-lietas projekta specifiskācijas izstrādes, nepieciešamā tiesiskā regulējuma izstrādes un secīgi turpmākie projekta attīstības posmi.

2025. gadā sadarbībā ar Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministriju, Valsts digitālās attīstības aģentūru, EM, Dānijas konkurences iestādi un citiem sadarbības partneriem īpaša uzmanība tiks **veltīta automatizēta karteļu skrīninga rīka izstrādei**, pielāgojot to KP vajadzībām. Mākslīgā intelekta risinājumi un to sniegtās priekšrocības veicinās lielapjoma datu daudz efektīvāku apstrādi gan pārkāpumu atklāšanu, gan, piemēram, automātiski nosakot sankcionētās personas sniegtajos datu kopumos.

Lai stiprinātu iestādes ekonomisko analīzi konkurences lietās, 2025. gadā plānots izstrādāt izohronu noteikšanas rīku precizāku konkrēto tirgu definēšanai. Lai veicinātu pārskatāmību, gada laikā tiks izstrādāti vairāki iekšējie **KP statistikas datu atspoguļošanas instrumenti**, tostarp, kļūstot iestādei atvērtākai sabiedrības interesēs un **atspoguļojot lielos datus vizuāli uzskatāmā veidā iestādes tīmekļa vietnē**. Tādējādi tiks nodrošināta datu atkalizmantojamība.

Lai atvieglotu uzņēmumu apvienošanās ziņojumu iesniegšanu un veicinātu klientu orientētu pakalpojumu, 2025. gadā plānots uzsākt **apvienošanās e-ziņojuma ieviešanas tehniskā risinājuma izstrādi un testēšanu**. Lai atvieglotu savstarpējo komunikāciju ar tirgus dalībniekiem un citām personām un vienotā veidā apstrādātu tirgus dalībnieku informāciju, 2025. gadā plānots uzsākt **plaša apjoma informācijas pieprasījumu rīka izstrādi**, sniedzot iespēju vienveidīgi, daudz efektīvāk un ātrāk apstrādāt un analizēt apjomīgus datu kopumus.

5. Veidot efektīvu konkurences kultūru Latvijas tautsaimniecības interesēs

KP 2025. gadā plāno īstenot konkurences veicināšanas pasākumus ne tikai tirgus dalībniekiem, bet arī iepirkumu pasūtītājiem un citām publiskām personām, KP sadarbības partneriem, esošajiem un topošajiem konkurences tiesību praktiķiem un topošajiem uzņēmējiem, t. sk., aptverot arī skolēnus un studējošos, organizējot pasākumus, plānveidīgus seminārus, vebinārus un konsultācijas.

Vienlaikus mazāk nozīmīgu un tirgu un tautsaimniecību būtiski neietekmējošu pārkāpumu gadījumā tirgus dalībniekus un citas personas brīdinās un izglītīs, izmantojot "Konsultē vispirms" principu. Aicinot uzņēmējus un publiskas personas pašiem novērtēt savas rīcības atbilstību un līdzdarboties konkurences pārkāpumu novēršanā, KP turpinās attīstīt jaunus un pilnveidot jau esošos pašnovērtējuma rīkus, vadlīnijas, ieteikumus, kā arī informatīvos materiālus. Tostarp 2025. gadā plānots izstrādāt pašnovērtējuma rīku par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, ieteikumus pašvaldībām ietekmes uz konkurenci izvērtēšanai, vadlīnijas par lietas izbeigšanu ar rakstveida apņemšanos un citus risinājumus.

Lai iepazītos un apmainītos ar labāko konkurences tiesību ekspertu pieredzi konkurences uzraudzībā un konkurences kultūras veidošanā, efektīviem tirgus analīzes un izmeklēšanas rīkiem, KP pastiprināti pievērsīsies sadarbībai ar citām konkurenci uzraugošajām iestādēm un organizācijām pasaulē (OECD, Eiropas konkurences iestāžu tīklu (ECN), Starptautisko konkurences iestāžu tīklu (ICN)), pārņemot labo praksi Latvijā, kā arī stiprinās sadarbību ar nacionāla līmeņa uzraugošajām iestādēm konkurences ierobežojumu atklāšanā un izmeklēšanā. ■

SAZIŅA AR KONKURENCES PADOMI

tālr. +371 67282865

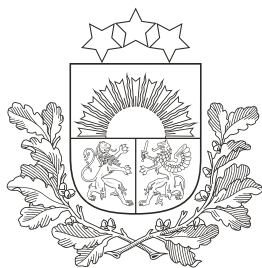
e-pasts: pasts@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010

Konkurences padome

Konkurences padome

GADA PĀRSKATA 2024

IESNIEGUMU APKOPOJUMUS,
PAR KURIEM PIENEMTS
KP PADOMES LĒMUMS

Iesniegumi par aizliegtām vienošanās

Namu pārvaldīšanas darbi

KP saņēma kādas privātpersonas sūdzību, kurā tiek apšaubīts lifta remontdarbu veicējs, ņemot vērā, ka tas ietilpst dzīvojamās mājas apsaimniekotāja grupas uzņēmumā, kā arī remontdarbu atbilstība lifta remonta cenām tirgū.

Veicot iesnieguma un tā pielikumā pievienoto materiāli izpēti, kā arī publiski pieejamās informācijas izpēti, KP nekonstatēja pazīmes, kas liecinātu par iespējamu aizliegtu horizontālu vienošanos. Tostarp KP atgādināja iesnieguma iesniedzējam, ka KP nav no Konkurences likuma izrietošs pienākums veikt preču un/vai pakalpojumu tirgus cenu izvērtējumu pēc personas lūguma, ja pārkāpuma pazīmes nav konstatētas.

Automašīnu tehniskās apko ve un garantijas remonta pakalpojumi

KP saņēma privātpersonas sūdzību, kurā tiek norādīts uz potenciālu aizliegtu vienošanos Toyota zīmola automašīnu garantijas remonta pakalpojumu tirgū Latvijā.

Sūdzībā tika norādīts, ka tiek ierobežota klientu izvēle saņemt automašīnai papildgarantiju, ņemot vērā, ka komersants to piešķir tikai tad, ja visas automašīnas obligātās apkopes tiek veiktas tikai pie Toyota zīmola autorizētajiem servisiem.

KP ieskatā, pastāv būtiska atšķirība, vai ierobežojums attiecas uz ražotāja pamatgarantiju vai papildgarantiju. Ražotāja pamatgarantija ir normatīvi noteikta un ir obligāta, taču papildgarantija ir katra ražotāja brīva izvēle. Ņemot vērā, ka papildgarantija vai citi līdzvērtīgi piedāvājumi ir uzskatāmi par daļu no ražotāja biznesa stratēģijas, kuras mērķis ir paplašināt klientu loku un veicināt klientu lojalitāti ražotāja pilnvarotajiem autoservisiem, šāda rīcība nav uzskatāma par aizliegtu vienošanos.

Datorprogrammēšanas pakalpojumu sniegšana

KP saņēma IT uzņēmuma iesniegumu par aizdomām par aizliegtu vienošanos divu komersantu starpā, piedaloties iepirkumā kopīgi kā ģenerālu uzņēmējam un apakšuzņēmējam, neraugoties uz to, ka pirms tam ir iepirkumos piedalījušies individuāli.

Izvērtējot iesniegumā norādīto informāciju un novērtējot norādītos apstākļus iepirkumos, KP secināja, ka nav saskatāms pazīmju kopums, kas pamatoti liecinātu par abu komersantu saskaņotu rīcību atbilstoši Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam. Tāpēc arī nav pamata iespējamās pārkāpuma lietas ierosināšanai.

Sūdzības par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu

Fiksētas cenas noteikšana elektroenerģijas līgumos

KP saņēma iesniegumu par dominējošā stāvoklī esošā elektroenerģijas uzņēmuma darbībām, nosakot fiksētu līguma pirmstermiņa izbeigšanas maksas apmēru, tādējādi ļaunprātīgi izmantojot savu stāvokli tirgū. Izpētē KP izvērtēja elektroenerģijas līgumu piedāvājumus citiem tirgus dalībniekiem.

KP secināja, ka līguma izbeigšanas maksas piemērošana fiksētas cenas ilgtermiņa līgumos nav unikalitāte, jo līdzvērtīgu praksi pielieto arī citi tirgus dalībnieki, kuri piedāvā elektroenerģiju. Līdz ar to nav saskatāma dominējošā uzņēmuma ļaunprātība.

Vienlaikus KP vērsās pie EM un Klimata un enerģētikas ministrijas, norādot, ka normatīvajā regulējumā nav konkrētiets termins "proporcionāla maksa". Tāpēc tirgus dalībniekiem pastāv rīcības brīvība piemērot šo tiesību normu sev labvēlīgi, kamēr klienti nevar paļauties uz samērīgu šīs maksas aprēķinu. Līdz ar to KP aicināja politikas veidotājus izvērtēt nepieciešamību precizēt normatīvo regulējumu, lai radītu klientiem skaidrākus, nesamērību izslēdzošus un paredzamākus nosacījumus.

Namu pārvaldīšana un atkritumu apsaimniekošana

KP saņēma kāda namu pārvaldītāja sūdzību par potenciālu aizliegtu vienošanos starp atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu, nama iedzīvotāju biedrību un uzņēmumu, kas veic konkrētā nama apsaimniekošanas darbus. Sūdzības iesniedzējam bija aizdomas par atkritumu apsaimniekotāja ļaunprātīgu rīcību, izmantojot tā dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū, kā arī komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu starp iesaistītajām pusēm.

Veicot izpēti, KP konstatēja, ka strīdus situācija ir saistīta ar dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašnieku pieņemto lēmumu nodot vai nenodot sūdzības iesniedzējam īpašuma pārvaldīšanas tiesības un šo lēmumu spēkā esību, kas risināms civiltiesiski.

KP secināja, ka, kaut arī iesniegumā minētais atkritumu apsaimniekotājs šobrīd pirmšķietami atrodas dominējošā stāvoklī konkrētajā tirgū, nav konstatējams, ka tas to izmanto ļaunprātīgi, atsakot noslēgt līgumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu ar sūdzības iesniedzēju, jo pastāv esošs līgums ar nama iedzīvotāju biedrību. Tostarp KP secināja, ka informācijas nosūtīšana uzņēmumam, kas nodarbojas ar namu apsaimniekošanu, ir objektīvi pamatota, ņemot vērā, ka uzņēmumam bija tiesības tikt informētam par nama apsaimniekotāja potenciālo maiņu.

Elektronisko sakaru pakalpojumu nozare

KP saņēma interneta pakalpojumu sniedzēja iesniegumu par konkurējošu tirgus dalībnieka rīcību tirgū, piedāvājot klientiem nesamērīgi zemas cenas, tādējādi šķietami ļaunprātīgi izmantojot tā dominējošo stāvokli tirgū.

Veicot iesnieguma izpēti, KP secināja, ka iesniegumā minētais interneta pakalpojumu sniedzējs neatrodas dominējošā stāvoklī fiksēto elektronisko sakaru tīkla interneta pieslēguma pakalpojuma Latvijā tirgū mazumtirzniecības līmenī. Līdz ar to ir secināms, ka uzņēmumam ir rīcības brīvība izvēlēties piemērotāko komercstratēģiju, nosakot, kam sniegt pakalpojumus un kādu cenu tiem noteikt, turklāt, kādas metodes izmantot jaunu klientu piesaistei.

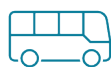
Dzelzceļa kravu pārvadājumi

KP saņēma sūdzību no dzelzceļa kravu pārvadātāja par valsts uzņēmuma un tās meitas sabiedrības īstenoto diskrimināciju dzelzceļa kravu pārvadājumu tirgū. Sūdzībā tika norādīts, ka valsts uzņēmumam piederošajā IT sistēmā "Kravu pārvadājumu sistēma" nav iespējams veikt darbības bez uzņēmuma meitas sabiedrības darbinieku iesaistes.

Ņemot vērā, ka dzelzceļa nozari uzrauga Valsts dzelzceļa administrācija, KP iesniegumu pieņēma zināšanai, nododot informāciju Valsts dzelzceļa administrācijai. Vienlaikus KP rīcībā esošā informācija liecina, ka sūdzības iesniedzējs ir sazinājies ar iesniegumā minēto valsts akciju sabiedrību, lūdzot izveidot informācijas kanālu, kurā būs iespējams citiem tirgus dalībniekiem nodot un saņemt visu nepieciešamo informāciju par kravas vilcieniem, neiesaistot valsts akciju sabiedrības meitas sabiedrības darbiniekus.

Tūrisma pakalpojumi Rīgas teritorijā

KP saņēma tūrisma autobusa pārvadājumu pakalpojuma sniedzēju sūdzību par nepamatotu priekšrocību sniegšanu citam konkurējošam tirgus dalībniekam ostas slēgtajā teritorijā, ļaujot tikai vienam komersantam sagaidīt pasažierus uzreiz pie kuģa klāja.

Veicot izpēti, KP secināja, ka konkrētajos apstākļos ostai nav būtiska ietekme uz divstāvu ekskursiju autobusu komerciālo darbību, līdz ar to nav konstatējams fakts, ka osta atrodas dominējošā stāvoklī Rīgas teritorijā un darbotos ļaunprātīgi, deformējot konkurenci noteiktajā teritorijā.

Elektroiekārtu produktu iegādes tirgus

KP saņēma iesniegumu no komersanta, kas ražo elektrības sadales un kontroles iekārtas, par Latvijai piederoša elektroenerģijas un siltumenerģijas uzņēmuma kapitālsabiedrības Akciju sabiedrības "Sadales tīkls (turpmāk – ST) un cita elektroenerģijas uzņēmuma iespējamu aizliegto vienošanos zemsprieguma elektroiekārtu produktu iegādes tirgū.

Izpētē KP nekonstatēja aizliegto vienošanos ST organizētajos iepirkumos. Vienlaikus KP secināja, ka zemspriegumu elektroiekārtu produktu iegādes tirgū sadales iepērk gan ST, gan citi sadales sistēmas operatori, kā arī vairāki vairumtirgotāji un mazumtirgotāji, kas savām vajadzībām, tajā skaitā tālākpārdošanai, iegādājas zemsprieguma elektroiekārtu produktus. Līdz ar to KP konstatēja, ka ST neatrodas dominējošā stāvoklī konkrētajā tirgū un uz to nav attiecināma Konkurences likuma 13. panta piemērošana.

Atkritumu apsaimniekošana Liepājā

KP saņēma kādas privātpersonas sūdzību par sadzīves atkritumu apsaimniekotāju potenciālu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu Liepājā, nosakot maksu par papildu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumiem.

Izvērtējot iesniegumā sniegto informāciju, KP secināja, ka pamatpakalpojumu, kas ir atkritumu izvešana, ir iespējams saņemt arī bez papildu pakalpojumu izmantošanas un ka nevienš no papildu pakalpojumiem, ko piedāvā sadzīves atkritumu apsaimniekotājs, netiek uzspiests, un tā ir klienta brīva izvēle tos saņemt.

Līdz ar to KP secināja, ka iesniegumā minētā situācija no atkritumu apsaimniekotāju puses, nosakot maksas papildu pakalpojumus sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tirgū Liepājā, nav Konkurences likuma 13. panta pārkāpums, ļaunprātīgi izmantojot komersantu dominējošo stāvokli konkrētajā tirgū.

Ceļu būvniecības pakalpojumi

KP saņēma sūdzību par kāda ceļu būves uzņēmuma ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu, piemērojot nevienlīdzīgus noteikumus darījuma partneriem kompensāciju izdalīšanā, atsevišķiem darījuma partneriem kompensāciju par būvniecības projektu sadārdzināšanos nemaz neizmaksājot.

Izvērtējot Latvijā sniegto ceļu būvniecības, rekonstrukcijas un periodiskās uzturēšanas pakalpojumu sniedzēju plašo aizstājamību, KP ieskatā, nepastāv pazīmes, ka sūdzībā minētais ceļu būves uzņēmums atrastos dominējošā stāvoklī. KP nekonstatēja, ka ceļu būves uzņēmums būtu rīkojies prettiesiski, jo ikvienam komersantam ir brīvas izvēles iespējas piedāvāt savus pakalpojumus, un iepirkums vai publiskās – privātās partnerības projekts ir tikai viens no veidiem, kādā noteikta pircēju grupa izvēlas tirgū sev pakalpojuma sniedzēju.

Ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamība Jelgavas novadā

KP saņēma sūdzību par Jelgavas ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēja iespējamu ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu, veicot šķērssubsidēšanu.

KP izpētē secināja, ka pakalpojumu sniedzēju teritorijas nepārklājas un iesniegumā minētais Jelgavas komersants ieņēma dominējošo pozīciju kā vienīgais ūdenssaimniecības pakalpojuma sniedzējs Jelgavas novada teritorijā, taču ne Jelgavas valstsapslētā. KP izvērtēja iesniegumu pēc būtības un to, vai iesniegumā minētajā situācijā ir saskatāmas dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas pazīmes, nosakot netaisnīgas cenas un pēc tam veicot šķērssubsidēšanu.

KP secināja, ka ūdenssaimniecības pakalpojumi ir uzskatāmi par rezervēto pakalpojumu, atbilstoši arī Eiropas Komisijas secinājumiem par šķērssubsidēšanu rezervēto pakalpojumu jomā. Tāpēc

šķērssubsidēšana dažādās viena novada teritorijās nedeformē konkurenci, jo attiecībā uz šo pakalpojuma sniegšanu konkurence nav paredzēta. Tādējādi secināms, ka iesniegumā minētais Jelgavas ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējs nav ļaunprātīgi izmantojis savu dominējošo stāvokli centralizētās ūdensapgādes tirgū.

Hipotekārie kredīti

KP izvērtēja kādas privātpersonas iesniegumu par diskriminējošu rīcību no kādas Latvijā pārstāvētas bankas, bez attaisnojoša iemesla atsakoties pieņemt bankas garantijas vēstuli hipotekārā kredīta izsniegšanai, tādējādi ļaunprātīgi izmantojot bankas dominējošo stāvokli tirgū.

Jau kopš 2012. gada Latvijā pastāv iespēja saņemt hipotekāro kredītu jebkurā no Latvijas bankām vai pie kāda no nebanku kredītētājiem, kuri piedāvā aizdevumu hipotēkas iegādei. Izvērtējot konkrēto tirgu, KP secināja, ka iesniegumā minētā banka pirmšķietami neatrodas dominējošā stāvoklī konkrētajā tirgū un tai nav iespējas darboties neatkarīgi no konkurentiem un klientiem, tādējādi iesniegumā minētās bankas rīcība nav attiecināma Konkurences likuma 13. panta pirmajai daļai.

Tiešsaistes starpniecības pakalpojumi kravu pārvadājumu nozarē

KP saņēma komersanta sūdzību, ka Lietuvas tiešsaistes starpniecības pakalpojumu nodrošinātājs kravu pārvadājumos ES teritorijā piemēro platformas lietotājiem nepamatoti augstu sludinājumu ieviešanas maksu.

Izvērtējot iesniegumā minēto un KP pieejamo informāciju, secināms, ka Lietuvas uzņēmumam piederošā tiešsaistes starpniecības platforma, kurā pulcējas transporta pārvadātāji, ekspeditori un kravu nosūtītāji, neatrodas dominējošā stāvoklī konkrētajā tirgū. Kravas pārvadājumu lietotājiem ir gana plašas iespējas izmantot citas alternatīvas platformas, un platforma, piemērojot iesnieguma iesniedzēja izpratnē augstu sludinājumu ieviešanas maksu, nav rīkojusies prettiesiski, ļaunprātīgi izmantojot tirgus varu.

Finanšu pakalpojumu pieejamība

KP saņēma sūdzību par kāda finanšu pakalpojumu sniedzēja pakalpojumu pieejamības pārtraukšanu Valsts akciju sabiedrībā "Latvijas Loto", izmantojot finanšu pakalpojuma sniedzēja dominējošo stāvokli tirgū.

Veicot izpēti, KP nekonstatēja, ka pirmšķietami iesniegumā minētais finanšu pakalpojumu sniedzējs atrastos dominējošā stāvoklī finanšu pakalpojumu sniegšanas jomā juridiskām personām, tādējādi tā rīcība nav vērtējama atbilstīgi Konkurences likumam. KP arī konstatēja, ka iesniegumā minētais finanšu pakalpojumu sniedzējs, pārtraucot sniegt finanšu pakalpojumus Valsts akciju sabiedrībā "Latvijas Loto", nav pārkāpis Maksājumu pakalpojumu un elektroniskās naudas likumu un Kredītiestāžu likumu, kā arī tiem pakārtotos normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Elektronisko sakaru pakalpojumi

KP saņēma sūdzību par elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošinātāja negodīgo rīcību, pārvilino konkurējošu uzņēmumu klientus, piedāvājot dempinga cenas interneta pakalpojumiem.

KP nekonstatēja dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas pārkāpumu, papildus norādot sūdzības iesniedzējam, ka visiem tirgus dalībniekiem ir iespēja veikt mārketinga aktivitātes, kas veicina klientu pārslēgšanos no viena pakalpojumu sniedzēja pie otra, un tā ir daļa no konkurences cīņas par klientu, kas savukārt sekmē konkrētā tirgus attīstību.

Telekomunikāciju pakalpojumu nozare

KP saņēma iesniegumu par elektronisko sakaru komersantu, kurš neveic norēķinus par elektronisko sakaru tīkla tranzīta noslodzi.

Veicot izpēti, KP konstatēja, ka tranzīta pakalpojums atšķirībā no starpsavienojuma pabeigšanas pakalpojuma nav regulēts, piemēram, tam nav noteikts maksimālais tarifs. Telekomunikāciju jomā ir tendence tādus pakalpojumus, kas ir obligāti nepieciešami sakaru nodrošināšanai un kuru nodrošināšanas tirgos acīmredzami nav efektīvas konkurences, regulēt ex-ante un noteikt konkrētajos tirgos operatorus ar būtisku ietekmi tirgū, uzliktot šiem operatoriem konkrētus pienākumus, piemēram, nodrošināt piekļuvi elektronisko sakaru tīklam. Šāds pakalpojums ir, piemēram, savienojuma pabeigšanas pakalpojums, un tā sniegšanas/saņemšanas gadījumā piekļuvi tīklam atteikt nedrīkst. Taču secināms, ka tranzīta pakalpojums nav obligāts pakalpojums telekomunikāciju jomā. Tranzīta pakalpojums ir starpniecības pakalpojums, un tā sniegšana ir operatora brīva izvēle un rīcības brīvība.

Lai varētu piemērot Konkurences likuma 13. pantu par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, viens no priekšnoteikumiem ir vismaz pirmšķietams konkurences ierobežojums. Tīkmēr no telekomunikāciju tirgus funkcionēšanas viedokļa KP nekonstatēja konkurences kavēšanu telekomunikāciju pakalpojumu jomā, ņemot vērā, ka sūdzības iesniedzējam sniegtajam tranzīta pakalpojumam, lai izveidotu savienojumu, pastāv vairākas alternatīvas. Līdz ar to netika saskatīts dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas pārkāpums.

Ostas infrastruktūras nomas maksa

KP saņēma iesniegumu par iespējamo ostas pārvaldītāja rīcību, izmantojot tā dominējošo stāvokli, lai ļaunprātīgi piemērotu nomas maksas līgumus ostas infrastruktūrai.

Veicot izpēti, KP secināja, ka ostas pārvaldītājs neatrodas dominējošā stāvoklī ostas infrastruktūras apsaimniekošanas un nomas pakalpojumu konkrētajā tirgū, tās rīcība nav vērtējama atbilstīgi Konkurences likumam.

Taksometru pakalpojumu nozare

2024. gadā KP saņēma vairākas sūdzības no tirgus dalībniekiem, kuri nodrošina taksometru pakalpojumus, izmantojot tiešsaistes aplikāciju klientu piesaisti, saziņai ar klientiem un norēķiniem par braucienu. Taksometru pakalpojumi sniedzēji norādīja, ka konkrētā mobilajā aplikācijā tiek aktīvi veicināta transportu izmantošana ar baltajām automašīnu numurzīmēm, piedāvājot šīs kategorijas transporta vadītājiem ekskluzīvas atlaides klientiem un priekšas vadītājiem, tādējādi diskriminējot vadītājus ar dzeltenajām numurzīmēm, kas ir licencēti un strādā saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Šāda rīcība potenciāli kropļo konkurenci tirgū un apdraud licencēto vadītāju konkurētspēju.

KP ieskatā, uzņēmumam, kas nodrošina aplikācijas darbību, pieder liela tirgus vara, kas pirmšķietami norāda uz tā dominējošo pozīciju tirgū. Tomēr KP nekonstatēja, ka aplikācija piešķirto sadarbības priekšrocības pēc piederības "dzeltenajām" vai "baltajām" numurzīmēm. Turklāt komercpārvadātājiem ar taksometru licenci patstāvīgi saglabājas papildu priekšrocības pārvadājumu pakalpojuma piedāvāšanā, nekā tas ir komercpārvadātājam ar vieglo automobili. Komercpārvadātāji ar taksometru pasažierus var sasniegt ne tikai ar aplikācijas starpniecību, bet citos veidos, paplašinot to iespējas piedāvāt pakalpojumus plašākam klientu lokam.

Tādējādi KP secināja, ka uzņēmuma, par kuru saņemtas sūdzības, darbībās pirmšķietami nav saskatāmas pārkāpuma pazīmes.

Iesniegumi par konkurences neitralitātes pārkāpumiem

Elektronisko sakaru pakalpojumu nozare

KP saņēma elektronisko sakaru operatoru sūdzību par iespējamo Konkurences likuma 14.1 panta pirmajā daļā noteiktā konkurences ierobežošanas aizlieguma

pārkāpumu kāda Latvijas telesakaru operatora un interneta pakalpojumu sniedzēja darbībās.

KP nesaskatīja šī uzņēmuma rīcībā nepamatotu piekļuves liegšanu elektronisko sakaru operatoriem kabeļu kanalizācijai, kā arī informācijas piekļuves ierobežošanu attiecībā uz kabeļu kanalizācijas posmiem, par kuriem pastāv juridisks strīds. Attiecīgi KP nekonstatēja rīcību, kas būtu vērsta uz konkurences ierobežošanu vai kavēšanu.

Fotoradaru verifikācija

KP saņēma sūdzību par potenciālu konkurences neitralitātes pārkāpumu stacionāro fotoradaru atkārtotās verifikācijas tirgū, Valsts akciju sabiedrība «Ceļu satiksmes drošības direkcija» (turpmāk – CSDD) nepietiekami uzraugot noslēgto līgumu izpildi.

Iesniegumā tika norādīts, ka laikā, kad Latvijas Nacionālais metroloģijas centrs bija apturēta akreditācija fotoradaru verifikācijas metodei, CSDD vairāk nekā 20 fotoradariem ilgstoši nenodrošināja verifikāciju pēc sertifikāta termiņa beigām, nenodotot konkrētos fotoradarus verifikācijas veikšanai Latvijas Nacionālajam metroloģijas centram.

KP brīdināja CSDD, liekot aktualizēt konkurences neitralitātes principa īstenošanas nepieciešamību, veicot precīzu līgumu izpildes uzraudzību, kā arī lūdzot CSDD mainīt turpmāko iepirkuma līguma nosacījumus, ietverot tajā nosacījumus, kas izpildītājs nodrošina un ir atbildīgs par verifikācijas pakalpojuma nodrošināšanu visā līguma izpildes gaitā, tostarp paredzot turpmāko iepirkuma līguma nosacījumos konkrētu rīcību, ja nosacījums netiek izpildīts.

Iepirkumi par fotoradaru verifikāciju

Saņemot sūdzību no kāda komersanta, KP izvērtēja CSDD rīcību, organizējot publisko iepirkumu par stacionāro fotoradaru verifikācijas pakalpojumu sniegšanu.

Iesniegumā komersants norādīja uz CSDD konkurences neitralitātes pārkāpumu, nepamatoti izslēdzot no turpmākas dalības iepirkumā iesnieguma sniedzēju, ņemot vērā CSDD konstatētās nepilnības saistībā ar komersanta nodokļu nomaksas izpildi.

KP ieskatā, konkrētais iesniegums ir pēc būtības par CSDD kā pasūtītāja rīcību, nevis pasūtītāja sistemātiski veiktu ietekmi uz konkurenci fotoradaru verifikācijas tirgū, tāpēc iesnieguma izskatīšanu KP nodeva iepirkumu uzraudzības biroja rokās, vērtējot iesniegumā aprakstītās situācijas atbilstību Publisko iepirkumu likuma normām. Vienlaikus KP uzteica komersanta vēlni gūt taisnīgu un efektīvu aizsardzību konkrētajā situācijā, ņemot vērā, ka iesnieguma sniedzējs pēc komersanta, kurš tika izslēgts no tālākas dalības iepirkumā, papildus vērsās iepirkumu uzraudzības birojā ar iesniegumu par iepirkuma procedūras iespējamiem pārkāpumiem.

Reklāmas izvietošana pilsētvīdē

KP saņēma iesniegumu par iespējama Rīgas pašvaldības sabiedrības ar ierobežotu atbildību «Rīgas satiksme» (turpmāk – Rīgas satiksme) konkurences neitralitātes pārkāpumu, noslēdzot netaisnīgu vienošanos ar vides reklāmas pakalpojumu sniedzēju.

Izvērtējot iesniegumā saņemto informāciju, KP ieskatā, Rīgas satiksmes noslēgtā papildu vienošanās pie patapinājuma līguma neatbilda KP iepriekš sniegtajiem norādījumiem par turpmāko rīcību saistībā ar Rīgas satiksmes un minētā vides reklāmas pakalpojuma sniedzēja sadarbību reklāmas izvietošanā pieturvietu nojumēs.

To ņemot vērā, KP veica papildu izvērtējumu, vai iesniegumā minētā situācija nav konkurences neitralitātes pārkāpums un vai nav saskatāmas aizliegtas vienošanās pazīmes starp Rīgas satiksmi un vides reklāmas pakalpojumu sniedzēju. Tā rezultātā KP secināja, ka vienošanās starp Rīgas satiksmi un vides reklāmas pakalpojuma sniedzēju nav neatbilstoša konkurences neitralitātei, kā arī pirmšķietami nav saskatāma neatbilstība iepriekš slēgtajai rakstveida apņemšanai.

Atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošana

KP izvērtēja komersanta iesniegumu par potenciālu Valsts akciju sabiedrības «STARPTAUTISKĀ LIDOSTA «RĪGA»» konkurences neitralitātes pārkāpumu, nepamatoti izslēdzot komersantus no publiskā iepirkuma par atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanu, nodrošinot priekšrocības vienam konkrētam pakalpojuma sniedzējam.

Izvērtējot iesniegumā sniegto informāciju un publiskā iepirkuma nolikumu, KP ieskatā, iepirkumā noteiktās prasības un nosacījumi bija racionāli pamatoti, ļaujot secināt, ka nav pārkāpts Konkurences likums no lidostas puses.

Radioloģisko iekārtu apsekošanas pakalpojumu nozare

KP saņēma privātpersonas sūdzību par to, ka Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs (turpmāk – LATAK) ir akreditējis tikai vienu medicīnisko lineāro paātrinātāju radioloģisko iekārtu tehnisko parametru novērtēšanas pakalpojumu sniedzēju, neraugoties uz to, ka akreditāciju vēlējušās saņemt arī citas inspicēšanas laboratorijas. Tādējādi viens tirgus dalībnieks atrodas dominējošā stāvoklī tirgū un piemēro pārmērīgi augstas cenas.

KP izpētē secināja, ka LATAK akreditētais komersants ir vienīgais konkrētajā tirgū, pašlaik atrodies dominējošā stāvoklī radioloģisko ierīču elektrodrošības pārbaudes un funkciju atbilstības testēšanas un novērtēšanas attiecībā uz tehniskajiem parametriem pakalpojumu Latvijā tirgū.

Izvērtējot saņemto informāciju, KP konstatēja, ka pakalpojuma cenas kopš 2023. gada sākuma nav būtiski pieaugušas un pirmšķietami nenorāda, ka būtu pārmērīgas. Izvērtējot LATAK sniegto informāciju un skaidrojumus, KP pirmšķietami nesaskatīja pazīmes, kas liecinātu par konkurences neitralitātes pārkāpumu.

Papildus tam KP vērtēja vēl vienu stacionāro un ambulatoro pakalpojumu sniedzēja iesniegumu par konkrēta medicīnas ierīču kalibrēšanas, verificēšanas un testēšanas pakalpojumu sniedzēju. Iesniegumā tika norādīts, ka medicīnas ierīču kalibrēšanas, verificēšanas un testēšanas pakalpojumu sniedzējs ļaunprātīgi izmanto dominējošo stāvokli tirgū, diskriminējot citus tirgus dalībniekus un radot nevienlīdzīgus konkurences apstākļus pret citiem līdzvērtīgi pakalpojuma sniedzējiem.

KP secināja, ka konkrētais uzņēmums neatrodas dominējošā stāvoklī medicīnisko ierīču funkcionālās pārbaudes tirgū Latvijā, līdz ar to nav attiecināms Konkurences likuma 13. pants. Savukārt konkrētais komersants, par kuru tika saņemta sūdzība, ir privātā kapitālsabiedrība, attiecīgi – tas nav konkurences neitralitātes regulējuma subjekts un arī Konkurences likuma 14.1 pants nav piemērojams.

Iesniegumi par Reklāmas likuma pārkāpumiem un negodīgu konkurenci

Tūrisma pakalpojumu nozare

KP saņēma tūrisma autobusa pārvadājumu pakalpojuma sniedzēja iesniegumu par konkurējošu tirgus dalībnieku aizliegtu vienošanos un negodīgas konkurences rīcību tirgū, nosakot pārlietu zemas pakalpojumu cenas un atveidojot iesnieguma sniedzēja autobusu vizuālo izskatu, tostarp, traucējot iesnieguma sniedzēja darbiniekiem sniegt komercpakalpojumus – hop-on un hop-off tūrisma ekskursijas Rīgas pilsētas teritorijā.

Lai risinātu situāciju, KP preventīvajā tīkās ar iesnieguma sniedzēju, lai skaidrotu konkurējošo tirgus dalībnieku rīcību un potenciālās aizliegtās vienošanās tiesiskās sekas, tostarp gadījumos, kad konkurenti vienojas par preces un/vai pakalpojuma cenām.

Attiecībā uz iesnieguma sniedzēja norādīto iebildumu saistībā ar konkurējošo tirgus dalībnieku pretlikumīgo rīcību, atveidojot autobusu vizuālo izskatu, potenciāli maldinot klientus par pakalpojuma sniedzēju, KP secināja, ka tā ir negodīga konkurence un atbilstoši Konkurences likuma 18.1 pantam šādus pārkāpumus izskata tiesa.

VALSTS UN PASVALDIBU UZRAUDZIBA

TIRGUS DALIBNIEKU APVIENOSANAS

Konkurence - alsi uti uzlangu smi

AIZLIEGTAS VIENOSANAS

DOMINETOJA STAVOKLA LAUMPRATIGA IZMANTOSANA

GODIGA TIRDZNIECIBA